

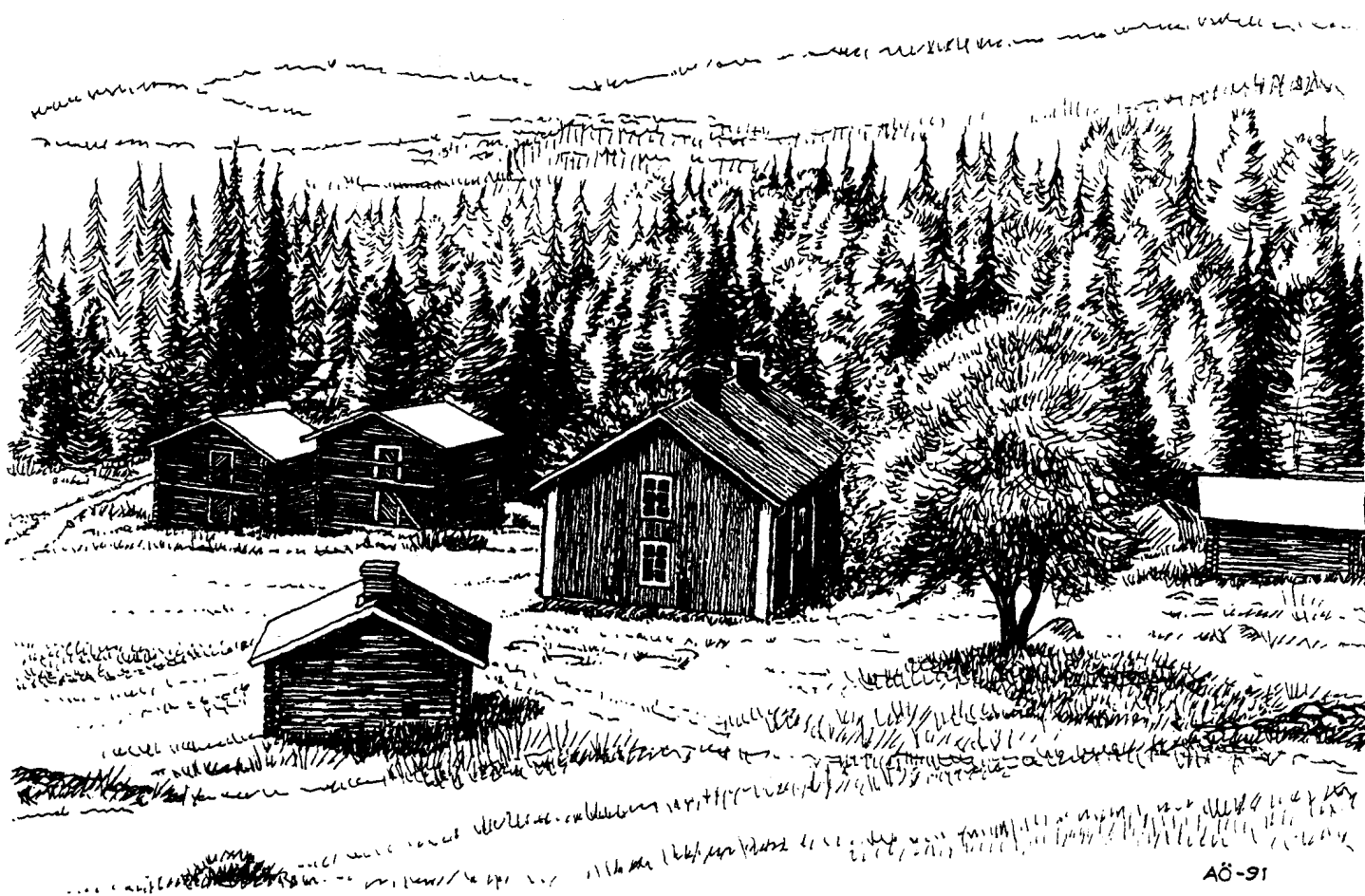
Nytt från VARMLANDS SLÄKTFORSKARFÖRENING 1991:3

MEDLEMSBLAD FÖR VARMLANDS SLÄKTFORSKARFÖRENING

Augusti 1991

Redaktör: Bernhard Granholm

Ärgång 8

AÖ-91

JOHOLA FINNGÅRD I RÖJDÅFORS

SEDD FRÅN "GASK" (KASKI)

EN ODLAD KULLE ÖSTER OM GÅRDEN

Teckning: Arne Östman

ORDFÖRANDE HAR ORDET:

M I N S Y N P Å B I B L I O T E K E N S A V G I F T E R

Det som för när mest bekymrar släktforskarna är val att idén med avgifter för lån av mikrokort och mikrofilm sprider sig till allt fler kommuner. Och där avgifter redan funnits tidigare är höjningar inte ovanliga och då ganska kraftiga sådana.

Lånekostnaden varierar alltså från kommun till kommun på samma sätt som skatten, avgifter för sophämtning, barnomsorg m.m. Systemet med kommunal självbestämmanderätt har en inbyggd orättvisa vilket torde vara allom bekant. Utifrån detta kan vi släktforskare omöjligen argumentera för en likformning över landet av låneavgifterna eftersom dessa är en ytterst marginell företeelse i ett mycket stort problemkomplex.

Lat oss alltså som lojala kommuninvånare var och en på sin ort acceptera systemet och snällt betala de avgifter som biblioteket debiterar. Men naturligtvis under förutsättning att alla andra tjänster som biblioteket tillhandahåller också avgiftsbeläggs. Här säger dock politikerna stopp och menar att syftet med biblioteken är att gratis låna ut böcker och att servicen till släktforskarna är en främmande verksamhet. Att då som sker på vissa håll börja med gratis utlåning av videofilmer samtidigt som man inför avgift på lån av mikrokort är helt obegripligt. Utgår vi från det rimliga antagandet att politikerna inte är korkade, så måste det här vara fråga om en medveten styrning. Släktforskning är något ej önskvärt som skall prisas ut helt enkelt.

Mycket av av resultaten inom släktforskningen bygger på kontakter och samarbete mellan forskare bosatta på olika håll i landet. Förutsättningen för att detta skall fungera är att de ekonomiska villkoren för forskning är desamma oav-

sett var man bor. Vi kan konstatera att nuvarande system med utlåning av mikrokort inte håller längre. Det finns risk för att det kollapsar och att de resurser som SVAR byggt upp drabbas av en lag utnyttjandegrad. Ekonomiskt slöseri kommer man att ropa från vissa håll och nedskärningar och avvecklingar står för dörren.

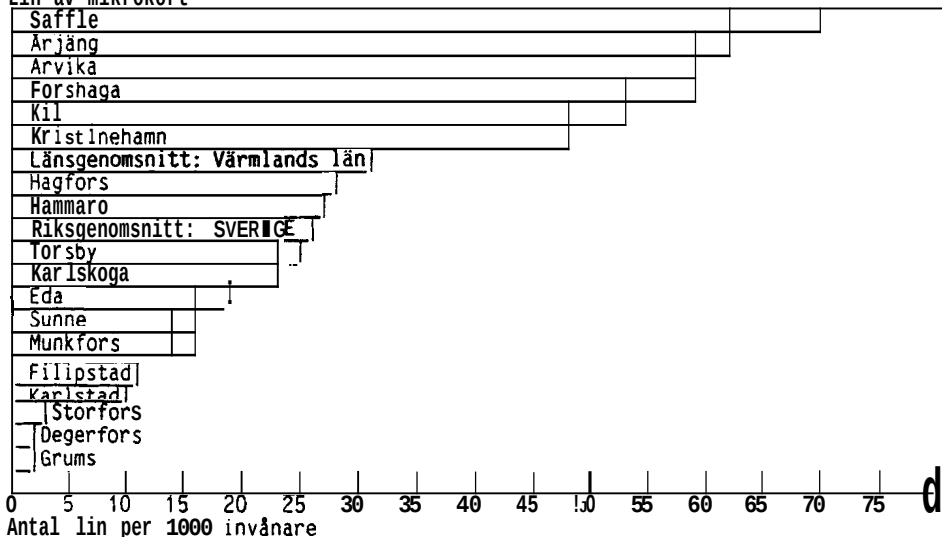
Som på andra områden där den offentliga sektorn inte förmår uppfylla medborgarnas behov på ett tillfredsställande sätt, så måste man skapa alternativ och konkurrens. I vart fall skulle man förslagsvis kunna tänka sig att föreningarna eller förbundet träffade avtal med SVAR för medlemmarnas rakning. Hur skulle det t.ex. ställa sig med årskort hos SVAR? Om såg 10.000 släktforskare löste var sitt årskort om 500 kr så skulle SVAR garanteras en fast inkomst på 5 mkr.

Många kanske vänder sig mot denna tanke. Men jag tror att vi släktforskare i alltför hög grad invaggat oss i den farliga föreställningen att vår hobby inte får kosta något. Fråga utövare av andra hobbies och fritidsintressen vad de får ge ut i pengar, så skall ni få höra! Jag tycker alltså att det är bättre att alla solidariskt betalar en rimlig, enhetlig och rättvis avgift i stället för att var och en skall vara utsatt för sin kommuns godtyckligt satta avgifter. Har du synpunkter på detta, så hör av dig!

Lars-Gunnar Sander

DIAGRAM

Lin av mikrokort

MIKROKORT-LAN 1990

Vidstående diagram visar antalet lånade mikrokortvolymen under 1990 för Värmland per 1000 inv.

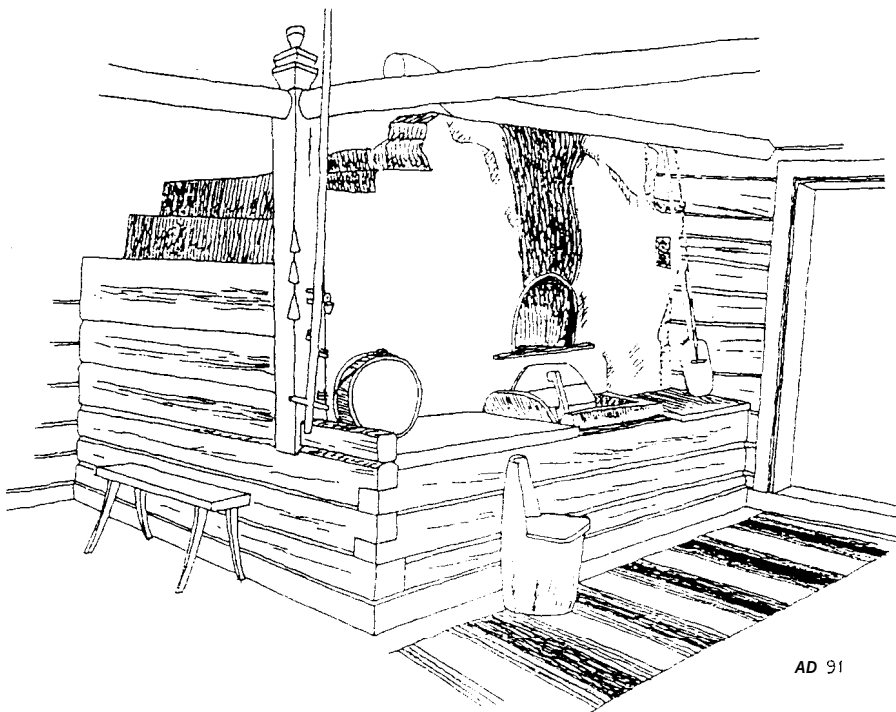
Man kan jämföra med antalet utlånade böcker på biblioteken. Detta rör sig om ca 8000 pr 1000 invånare. Denna stapel är ca 12 m lång i detta diagram!

INOMSLÄKTFORSKNING
finns på sid 26

3 SVEDJEFINNAR

ett nedsättningsbrev undertecknat av Karl IX. Finnbebyggelse finns i Vase, Nyed, Varmlandsbro och i Gillbergs och Jösse härader. Många namn med förleden Finn- eller Fin- har för det mesta sitt ursprung i finnvandring. Som kartan på föregående sida visar förekom finsk invandring även i andra socknar. Invandringen fortsatte under 1600-talet.

Kalla: BROBERG Finsk invandring

Rökugnen i Lekvattnets hembygdsgård Kamenkynna.

Teckning: Arne Östman

INVANDRING I ÖVRIGT I SVERIGE

Invandring från Savolaks under 1500- och 1600-talen förekom i övrigt till Sverige från Västergötland och Östergötland i söder till Angermanland i norr. Ofta var det släktingar som bosatte sig på olika platser. Viksjö i nuvarande Harnösands kommun är en sådan socken. Man kan spara att nybyggarnas ättlingar sökte kontakt med varandra, t ex i samband med arbetsvandringarna på 1800-talet.

Källor: BROGREN Finsk invandring

LARS-OLA NÖREN: Viksjö finnbygd i Ängermanland. Oknytt 1-2/1990.

THORD BYLUND: Värmländsk utvandring till Norrland. NFV 1990:1.

Teckningarna av Arne Östman i detta nummer är gjorda efter fotografier av Arne Östman.

STOR-PER OCH HANS SÖNER**JANET LEFFLER**

År 1598 ankom till Hassela i Hälsningland en finne från Murtoniemi i Savolax, vid namn Per Andersson-Tarvainen med sin far och sina fyra söner, Göran, Pål, Israel och Erik; han nedsatte sig allra först på Baståsen (Riihimäki), där lamningar ännu finns år 1944 efter bostaden. Han grundlade år 1600 med sina söner de fyra gårdarna Västergården, Norrgården, Mellangården och Sörgården vid Kölsjön i Hassela socken.

År 1625 den 10 mars blev dessa skilda från odalhemmanen i Hassela, samt fick den 26 september 1630 råmärken emellan sig.

Per Andersson-Tarvains far, Anders Persson-Tarvainen "mördades av svenskarna då han skördade på sin åker."

Denna slakt har även funnits i Bingsjö Rättviks socken i Dalarna och i Värmland,

Man kan anta att de finska invandrarna ursprungligen ämnade sig till hertigdömet Värmland, men många kom att stanna på vägen av olika orsaker.

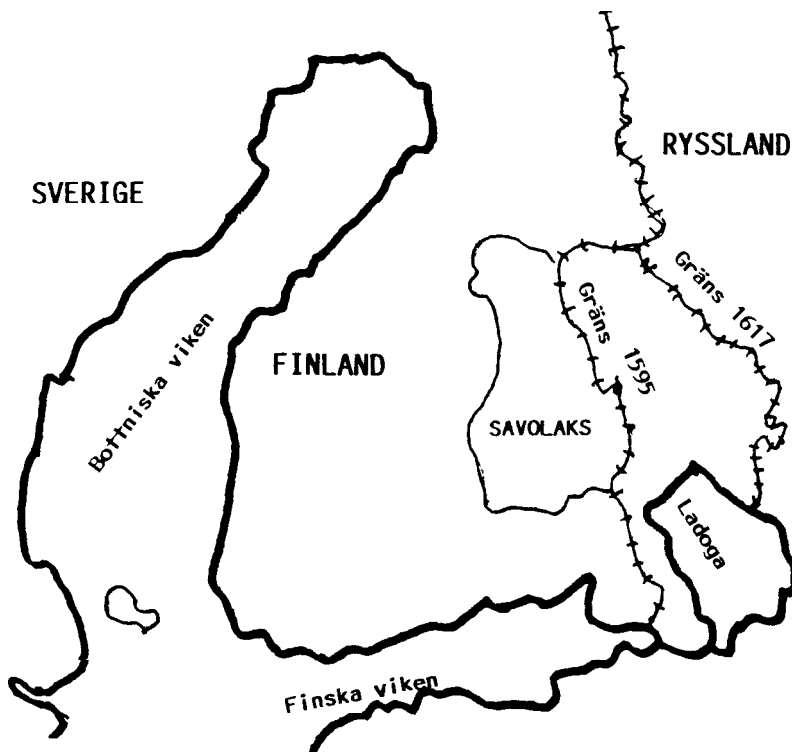
Det var ett förpinat och utfattigt folk som kom till vårt land. Men det var ett folk med seghet och levnadslust, händiga och livsdugliga människor, vilket förde fram många till en viss bursenhet.

Grannarna där uppe på halsingeskogarna var uteslutande landsman, i många fall slakt. De var oftast invandrade samtidigt med Hassela-finnarna. I grannsocknarna på Medelpad-sidan vimlar det av finntorp och en hel del av dem grundlades ungefär samtidigt med Kölsjö-gårdarna i Hassela. Exempelvis, år 1610 blir en finne vid Mörtsjön i Medelpad skattlagd. Bröderna på Kölsjö-gårdarna kallade denne finne för morbror och de var kusiner till finnen på Gransjön i Medelpad. Alltså slakt på alla kanter.

Den finska bosättningen inom Hassela blev av stor betydelse och Kölsjö-gårdarna var under 1600-talet en av Norrlands viktigaste finn-deprier. De utgjorde 50 % och mera av sockenbefolkningen denna tid, och då är inte de som "kom illegalt" medräknade. Man väntade sig att finnarna så snart som möjligt skulle

⇒

S V E D J E F I N N A R

Finland med Savolaks inritat.

SVEDJEBRUK - HISTORISK BAKGRUND

Har ges först en summarisk beskrivning av svedjebruk och en kortfattad bakgrund till folkförflyttningen. Uppgifterna är hämtade från fil dr RICHARD BROBERGS bok Finsk invandring till mellersta Sverige och fil dr KARI TARKIANENS bok Finnarnas historia i Sverige, del 1. Den, som önskar fördjupa sig i ämnet, rekommenderas att läsa dessa och andra böcker.

I grova drag tillgår svedjebruk på så sätt att man faller träd inom ett område. De fällda träden får ligga ett eller två år varefter de brännes - området svedjas. Tiden fällning-bränning varierar. Man sår sedan i askan - vanligast råg och/eller rovor. Ett område kan brukas under begränsad tid. Ny svedjning sker efter hand, varför man behöver stora ytor för denna typ av åkerbruk. Efter 20-40 år har nya träd och buskar växt upp, varvid man kan "börja varvet på nytt".

Behovet av ny svedjemark sägs vara en orsak till att man flyttade ut. Dessutom önskade Gustav Vasa och sedermera Karl IX att befolka glesbygd i Sverige, bl a i gränstrakterna mot Norge.

Källor: RICHARD BROBERG: Finsk invandring mellersta Sverige 1988.

KARI TARKIANEN: Finnarnas historia i Sverige 1990.

Finlands utveckling till tvåspråkig nation, föredrag av BIRGER WINSÅ i radions program 1 den 2/6.

JOHOLA FINNGÅRD

(Omslagsbild)

Johola finngård upptogs år 1740 av Johan Eriksson. Denne var av slakten Oinoinen. Den siste ägaren av gården i slakten var Jussi Oinoinen, d 1939.

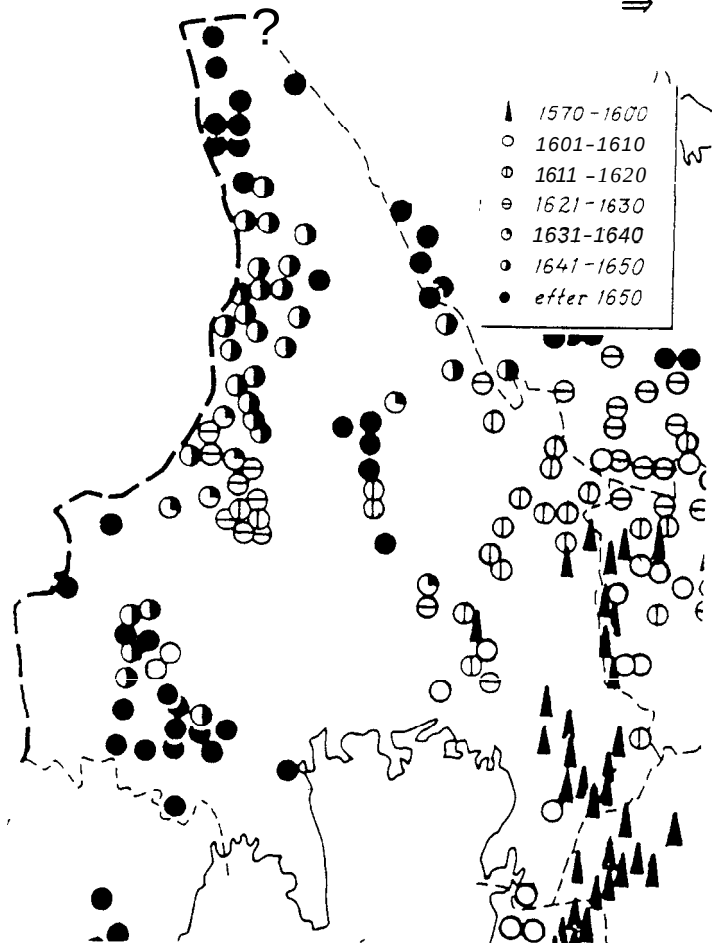
Gask (fi kaski) är namn på en typ av svedjande, ofta svedjad löv- eller blandskog vanligen i närheten av by eller gård. Åkrar, ängar och terränger i närheten av byar och gårdar fick ofta detta namn eller sammansatta namn där kaski ingår.

Kalla: BROBERG Finsk invandring

FORTSATT FINNINVANDRING

Finninvandring skedde inte bara i västra Värmland. Även i Visnum och Varnum samt längs gränsen mot västmanland och Dalarna bosatte sig finnar. I Östra Fågelvik bevaras i en gård

⇒

Den savolaxiska kolonisationen i Värmland från 1570 till slutet av 1600-talet. (Del av figur ur BROBERG: Finsk invandring)

pata sig samma skatteförpliktelser som svenksbefolkningen. Bortsett från en del smärre kontroverser och en viss "trulighet" gick till slut denna sak i lås.

Grundläggaren av Kölsjö-gårdarna, Per Andersson-Tarvainen förekommer i tiondelängderna för första gången år 1609 omväxlande med sin äldste son Jöran, och sainmalunda ar förhallandet i längderna för Älvsborgs Lösen aren 1613-1618. Första gången man finner alla fyra bröderna omnämnda ar i boskapslangderna från 1620-talets början och då framgår det att alla har det rätt bra ställt med avseende på boskapstocken och utsädet.

Det andliga utbytet vid denna tid var kanske inte så stort vid de sällsynta kyrkobesöken, men givetvis väntade man sig att finnarna skulle göra sina skyldigheter även till kyrka och präst punktligt. Bergsjöprästen gick år 1631 upp till finnmarken i sällskap med länsmannen för att kontrollera tionden.

Länsmannen fick både "pust" och "blånader" i ett litet upplopp!

Bönderna var mycket trotsiga i sin fattigdom.

"O, Gud nåde mig bonde grå
vad stor tunga mig ligger på
Skjutsning och gästning plågar mig
utlagor ökas dagelig.
Jag arbetar val flitelig,
Dock vill intet racka för mig ..."
En ramsa om fuskett att ge tionde i fisk:
"Mört och löga passa bäst åt präster
höga, men ål, gadda och abborkus passa
bäst uti finnehus."

Ar 1679 uppges Västergården vara förpantad, Lars Pålsson star för hemmanet. Ar 1724-års karta uppges att Västergården nu bebos av Matts och Erik Larsson. Det tycks ha varit litet tvistigt mellan bröderna dessa ar. Det berättas nämligen i domböckerna, att Matts Larsson år 1723 övergav hemmanet på Kölsjön och gav sig av till Savolax i Finland för att bosatta sig dar. Han kom i alla fall tillbaka och aterintradde i torpet, heter det i 1728-års dombok.

BJÖRNJAKT

En björnjakt från år 1702 på Kölsjöskogen ger flera intressanta detaljer därför att en ung jagare får sätta livet till genom ett vådaskott.

Det var midsommaraften 1702. Erik Larsson - 18 år - hade tillsammans med gamle soldaten Per Eschilsson samt den nu döde ynglingen Anders Matsson, för faderns rakning fällt svedjeländ, varefter de tillsammans sökte efter björn i

skogen eftersom björn vid denna tid på året brukade leta myror i gamla stubbar. De följdes åt alla tre. Pojken som avlossade det ödesdigra skottet berättade inför tinget: Något före solens nedgång, litet mer än en fjärdings väg västernorr från deras torp Kölsjön, mötte dem två björnar. De ställde sig då alla tre vid en liten björk på knä, Per Eskilsson och Anders Mattson bredvid varandra, men Erik Larsson ett steg efter på högra sidan om Anders Mattsson, som då stod emellan dem bägge. När de skulle avlossa bössorna mot den björn som stod 7,5 famnar ifrån dem, klickade det för dem alla tre. Björnen stod ändå stilla, tills de hunnit ladda om, varefter gamle soldatens bössa small av, men fångkrutet på Anders Matssons bössa endast brände av, och i detsamma som Anders Matsson steg upp, sköt Erik Larsson och kulan gick in i högra örat och ut genom det vänstra och Anders avled efter en stund.

Av de två björnarna sprang en bort; den andra stannade kvar och det var den de skulle skjuta.

BONINGSÄTT

Det gamla patrialiska boningsättet fanns ännu på 1700-talets mitt; söner, döttrar, mågar osv bodde kvar på fädernegården även sedan man gift sig. Var och en förvarade sina ägodelar i egna bodar. Det var kanske därför som prosten Broman vid ett besök i Kölsjön i mitten av 1700-talet tyckte, att Kölsjön var "en mächtige stor by".

SVEDJEBRUK

När man sådde i svedjen så tog man den basta biten av svedjan till rovland. Rovfröet tog man i munnen och spottade ut det i askan. Det fanns specialiserade rovfröspottare som hade särskild tur med sina salivdränkta frön. Man trodde att de stod i förbindelse med övernaturliga makter, och hade respekt för deras konst.

Rovan åt man både rå och kokt. Man stekte rovor i glöden eller kokade soppa av dem. Eller också torkade man dem och malde dem till mjöl, som man blandade i rågen. Kålen åt man upp till sista bladen genom att lagra den och koka den som surkål.

"... Det sista som fanns i bingen
av sommarens gula säd
Det såddes i virvlande aska
bland svedjornas svartbrända trad."

⇒ STOR-PER OCH HANS SÖNERSAMMANFATTNING

De var de första nybyggarna i stora delar av vårt land och har i dessa traktens historia lämnat djupa spar efter sig.

Vid Hassela kyrka - inom bogårdsmuren - vilar förfäderna under kullarna. Där vilar främlingarna från Suomis land, uppe från finnskogarna, Per Andersson-Tarvainen, hans son storjagaren Israel Pedersson och många, många fler.

*Janet Ruckattöm-Ledblet
ättling av Kölsjöfolket*

Källor: C A GOTTLUND: Dagbok över dess resor i

Värmland.

RICHARD GOTHE: Hassela-finnarna och Medelpads finnmarker.

MAGN N NORDENSTRÖM: Utkast till beskrivning över Stöde socken.

ALBERT VIKSTEN: Hälsingland.

P H WIDMARK: Beskrivning över Hälsingland.

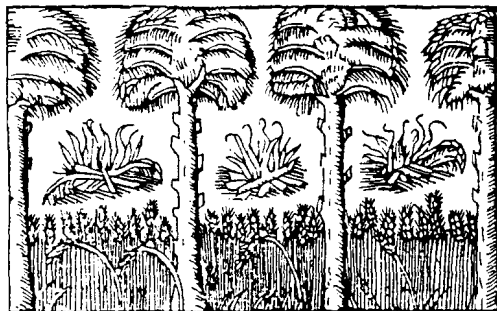
OL JOH BROMAN: Glysisvallur.

OLOV OLOVSSON: Finska släktnamn i mellersta Sverige och Norge.

BADSTUBAD ■ FINNSKOGEN

Hulphers skriver angående badstubad: Blygsamhet saknas vid sådana tillfällen, då slika bud anställes i hela byalagets sammanvaro af båda könen, icke allenast i badstugan, utan och på marken; ty detta folk springa vintertiden nahna ifrån badstugan och vältra sig i snödrifvan.

Källa: KARI TARKIAINEN Finnarnas historia i Sverige I i kapitlet Finnskogen i Värmland tar form.

Svedjning förekom i stor utsträckning i gamla bergslagen. "Härvid river man upp torvorna", skriver Olaus Magnus härom, "för att jorden nå vinna ökad fruktbart och sätter eld på den ... Ur den aska, som på jordens yta bliver kvar, uppstår nu en märklig fruktbart, så att, enkannerligen om man däri sår vintervete, rovor, vallmo, lin eller hampa, en rik och ymnig skörd alstras." Ur OLAUS MAGNUS Historia om de nordiska folken.

Källa: WILHELM THAM Lindesberg och Nora genom tiderna I 1943.

OM SVEDJEHYGGEN ■ DOIBÖCKER

FRÅN FÄRNEBO HÄRAD

AVSKRIFT AV KJELL ÅBERG

1664 24/11

"Näst bleff klagat thet finnen Mattz Jacobson i Alsters högden och Nyed sochn, skatte haffwa tillijka med Radmannen Well(betrod)de Gustaff Börgeson skärutt någott Swidiefall uthöfwwer Nyedz sochn och Bergslags förmeente Råå, i Skephussdalen Jordstälpet Westan Alstern, högste kullen nordan medh Alsters högden, tädan i Norre endan på Långkiern, och så i Elffedaalz Rådet, men oklart om thet kan bliffwa widh samma Rågång, enar Nyed sochns Nembd kommer till swars å Neste Landzting. Ty tillsåges på Kongl May:ts vår aller nådigste Konungz och Herres, samt Haffwande Embetes wagnar, undertechnadt wederbörande alffwarligen, att all then rogh som ahr skuren i the tio fallen öffwer Numbde Rågång må wall bliffwa tröskatt och förlijendes(?) begge Parternas som strijda om Grunden(?), nar och öffwerwaru; men thet öffrige aff honom sattiass i taka(?) hender och Qwarstadh till sagde Ting widh 40 marks tillgiörandes."

1674 2/11

"Per i Ladubacken, skatte, för utsläpp skogseldh med wådha (böte) 20 mark. Den samma för olaga swediande af ung löfskog 12 mark och wedergalle agharen."

1677 14/2

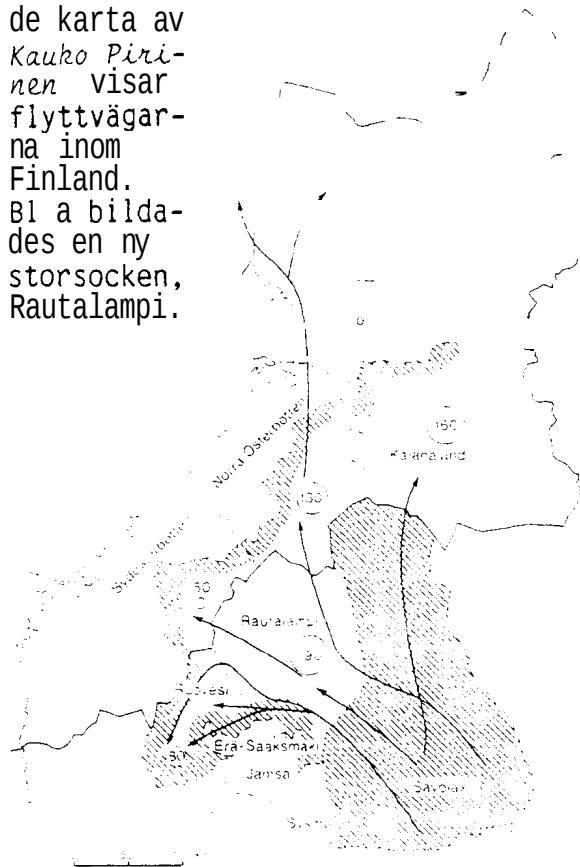
"Aldenstund klaghemål inkommer af, skogwachtaren Nils Pijl, att finnarne på Dalskoghen straffwardelighen missbruka skoghen medh Swediefall och annars, oachtandes hwadh förmaningar man å Tingen jämte skogsordningen dem förhåller. Alså blef dem nu förbuditt widh 40 marks wijte och roghens förlust till Cronan; at falla någhon bråte, som icke hwad lanne det wara will. Men den skadelighe wålbränningen ar s8 wäl för dem som alle andres aldeles förbudin."

KOLONISATIONSVAGAR

För att få reda på vilka vägar Savolaxborna tog kan man läsa KARI TARKIAINENS Finnarnas historia I kapitlet Svedjefinnarnas bosättningsperiod i mellansvenska skogar redovisas både finsk och svensk forskning i frågan. Förutom den rent odlingstekniska orsaken namns en del politiska händelser

och beslut som styrde utvecklingen.

Vidståen-
de karta av
Kauko Piri-
nen visar
flyttvägar-
na inom
Finland.
Bl a bilda-
des en ny
storsocken,
Rautalampi.

Spridning av savolaxisk kolonisation till områden utanför landskapet enligt Kauko Pirinen (1982).

En karta i Olaus Magnus Carta Marina (1539) visar flyttningsrörelser mellan Finland och Sverige: över Kvarnen kunde man åka släde, över Finska viken åka skidor och rida, mellan Åland och Stockholm segla på en hansakogg. Till Sverige tog man sig med båt även från Mustasaari och Vörå samt från Pedersöre och Karlebytrakten.

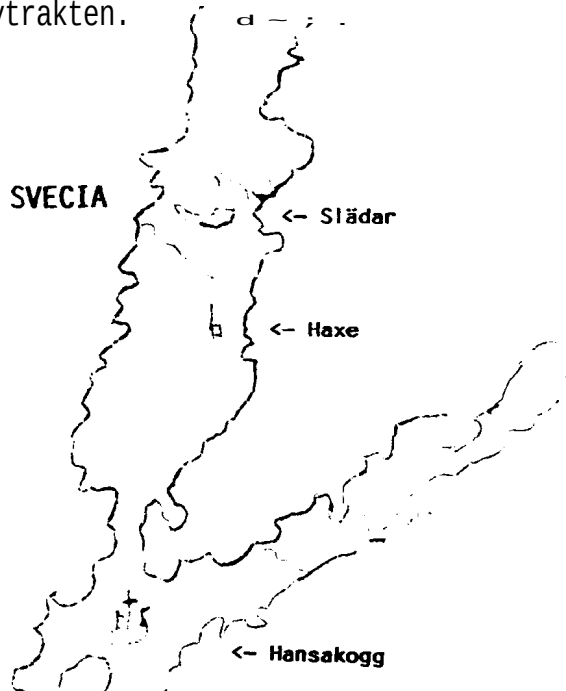
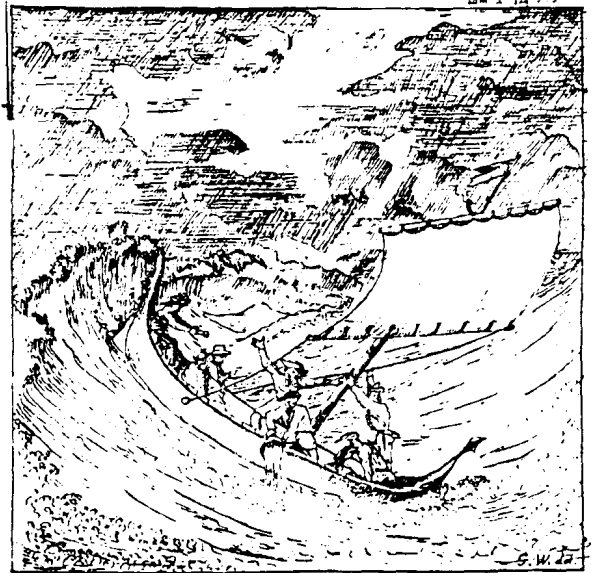

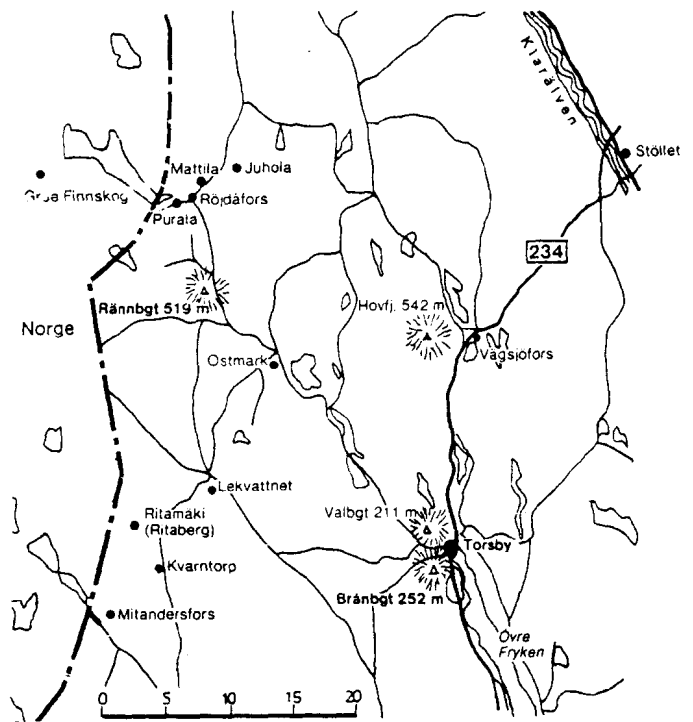
Fig ner till vänster på sidan: Konturer av Olaus Magnus Carta marina.

Haxe (fi haaksi eller haahti) var en båt med höga stavar, styråra och ett högt upphissat råsegel.
Hansakogg var en medeltida fartygstyp med 1 till 3 master.

En haxe från Mustasaari 1707. Bild ur Jöran Wallins resor i Linköpings stifts- och landsbibliotek.

Källor: KARI TARKIAINEN Fennarnas historia
FOCUS uppslagsbok 1958.

Karta över nordvästra Värmlands finnmark.
Ur FINN RIDELAND: Smultronlandet. Finnskogarna
förr och nu. Stockholm 1982/Bolinäs.
Kartan tecknad av Britt Larsson.

MANTALSLANGDER 8 KVARNTULLAR

UR SVARKATALOGEN 1.5 KAMMARARKIVET

MANTALSLÄNGDER: Kvarntullen infördes på riksdagen 1625. För handkvarnarna i hemmen tillämpades ett system med själv-deklaration, vilket dock medförde skatteflykt. För att råda bot mot detta förbjöds handkvarnar vid riksdagen i Stockholm 1627. Undantag gjordes för präster och bönder, som under År 1628 skulle få behålla handkvarnarna mot att de betalade en viss avgift för varje hushållsmedlem över 12 År. Året därpå förlängdes detta medgivande "på behagelig tid". Genom beslut vid 1635 års riksdag uppfördes kvarntullsmantalspenningarna bland de ordinarie utlagorna. Den nedre Åldersgransen höjdes senare flera gånger senast vid riksdagen 1856/58 till 18 År. Vissa kategorier var befriade: Fattiga och sjuka, adeln och dess tjänare, professorerna vid universiteten (från 1693), studerande vid universitet, gymnasier och skolor, krigsfolket (krigsbefälet, ryttare, soldater och båtsmän). Mantalslängderna gjordes upp sockenvis. För varje gård antecknades normalt brukarens namn, medan övriga familjemedlemmar enbart noterades med siffror i ett kolumnsystem. Vanligen fanns kolumner för man, hustru, son/måg, dotter, sonhustru, dräng, piga och inhyses, men variationerna var många. Från 1765 stadgades, att även de som inte betalade mantalspengar skulle upptagas i längden. Detta skedde till en början ganska summariskt och först en bit in på 1800-talet blir uppgifterna mera fullständiga.

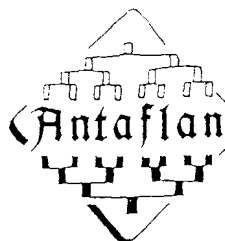
FOLKBOKFÖRINGEN

I förra numret citerade vi några paragrafer ur Lag om folkbokföringsregister SFS 1990:1536. Vi fortsätter med citaten, denna gång med utdrag av det som står under rubriken Registerändamål:

2 § Ett lokalt register får användas för

5. uttag av folklängder och andra samlingar av uppgifter för förvaring hos statliga arkivmyndigheter.

3 § Det centrala referensregistret får användas för ändamål som anges i 2 § 2, 3, 5 och 6.

-Av
Gustav Gustavsson-

Har ar min andra antavla dar min fmmf, Gustaf Andersson Raf, ar proband. Hans farmor Anna Persdtr 1765-1850 har jag problem med att följa bakåt i tiden. Hon skall ha varit född i Hallefors, men jag hittar ingen Anna i födelseboken för 1765 eller aren omkring som stämmer. Hon fick i alla fall leva länge. Hon dog 1850 i Grythyttan.

Gustav Gustavsson

Antavla nr 12

→

insänd av: Gustav Gustavsson
Bolagshagsgatan 5c
738 50 NORBERG

ANTAVLEOMRÄKNING

I vidstående antavla är Gustav Gustavssons (huvudprobanden) fmmf proband. Dennes nummer i Kekules' system är <22>. För att ta reda på anornas relation till huvudprobanden kan man använda den tabell, som fanns i föregående nummer.

Anvisning:

Gör så här: Sök i P-raden upp kolumn 22! Läs kolumn 22 jämsides med kolumn P! I kolumn P står antavleprobandens Gustaf Andersson Råfs nummer och i kolumn 22 Gustav Gustavssons nummer:

SLÄKTSKAP ...				
SLAKTS ...				
P	I	...		
1	2	3...	22	
2		...	44	
3		...	45	
4		...	88	
5		...	89	
6		...	90	
7		...	91	
8		...	176	

etc

FOLKBOKFÖRINGEN forts.

Dessa paragrafer är de som lagfäster släktforskarändamålet med folkbokföringsregistret.

Roland Svensson vid lokala skatteförvaltningen är länssamordnare för övertagandet av folkbokföringen. Dessutom är han släktforskar. Vi vidarebefordrar frågor om folkbokföringen till Roland Svensson.

12 Antavla för: GUSTAF ANDERSSON RÄF, f 1823 i Hjulsjö(T). fmmf till Gustav Gustavsson(<22> t GG)

Gen: I Nr : 2-3(1)	II 4-7	III 8-15	IV 16-31	V 32-63
2 RÄF(IV) ANDERS f 1794 Finnhult, Grythyttan(T)	RÄF(III) ANDERS f 1758 Finnhult, Grythyttan(I) d 1827 Kviddberget, Hjulsjö(T) PERSDTR ANNA f 1765 d 1850 NILSSON ANDERS f 1774 d 1823 HANSDTR CATHARINA f 1762	RÄF(II) ANDERS f 1716 Tolfsbörd, Järnboås(T) d 1783 Finnhult, Grythyttan(T) PERSDTR AINA f 1719 Nybygget, Grythyttan(T) d 1790 Finnhult, Grythyttan(T) ERSSON NILS f 1745 SVENSDTR MAJA f 1738 MATTSSON HANS	RÄF(I) ANDERS 1686-1767 Skomakartorp, Järnboås(T)- OLOFSDTR CARIN 1686-1767 Tolfsbörd, Järnboås(T)- ERSSON PER 1685-1733 Nybygget, Grythyttan(T)- JACOBSDTR BRITA 1691-1725 Älqviken, Grythyttan(T)-Nybygget, d:o SVENSSON SVEN Filipstad(S)- HANSDTR LISA Ramsberg(T)-	OLSSON ANDERS Järnboås(T) 1650-1722 OLOFSDTR INGEBORG Järnboås(T) -1718 LARSSON OLOF Tolfsbörd, Järnboås(T) - OLOFSDTR MARGARETA OLSSON ERIK Svartkärn, Grythyttan(T) 1648-1728 ANDERSDTR ELIN ANDERSSON JACOB - ARFSDTR ANNA
1 Ansökare: ANDERSSON RÄF GUSTAF f 1823 Romböhöjden, Hjulsjö(T) d 1877 Rödåsen, Ljusnarsberg(T)				
3 ANDERSDTR MAJA f 1799				

900602

L O K A L A N O T I S E R

PROBANDENS UTSTÄLLNING

Probandens utställning i Grums har innehållit intressanta bidrag från några forskare. Här listas en del av det material som visats:

David och Valdy Brohede: Nådebrev under-tecknat av Oskar I gällande en dödsdom, som ändrats till 2 års fästning.

Fotografi och beskrivning av ett 200 år gammalt soldattorp, Rosendal i Vimmerby.

Inga Asker: Antavla över slakten Asker.

Ake och Ingrid Nilsson: Släktträd med fotografier.

Ulla Nyqvist: Nedtecknad berättelse av hennes farfar, som varit med att bygga Bergslagsbanan samt en "sagolik" berättelse om hur hennes farfar och farmor träffades.

Gun Albinsson-Karlsson: Domboksprotokoll från Nordmarks härad 1669-1820, bl a innehållande stadga om påstlöpanhet, som stadgade att posten från Carlstad skulle komma till Lillenor tisdagar på aftonen och anlända till Malsjö onsdag morgon.

Ingrid Johansson: släkttavla, ett examensbetyg från körpralskolan vid Värmlands fältjägarregemente 1891 i Trossnäs, Ingemar Stenmarks antavla samt stamtavla för Magnus f 1902 och Britta f 1903 från Näs, vilka emigrerat till Amerika.

Anna-Lisa och Bernhard Granholm: Berättelse om Lars Bohlin som 1857 påseglades av ryska tsaren; skildring av anor som bodde vid Indalsälven 1796 när Magnus Huss (Vildhussen) tömde Ragundasjön och ändrade Storforsen till Döda fallet; berättelse om Anna Magdalena, ogift mor på 1800-talet.

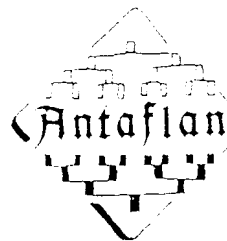
GUSTAVATRÄFFEN

1991-06-16

Sällskapet Gustavaforskning höll årsmöte och träff i Gustavsfors den 16/6 (se NFV 1991:2 s7).

Trafen inleddes av Birger Åkerlind, som hälsade välkommen och påminde om att föreningen i år firar 10-årsjubileum. Till trafen hade samlats medlemmar från hela landet - den "avlägsnaste" från Örnsköldsvik. Några elever från klasserna 8 och 9 i Hagfors framförde en musikal vid namn "Vallgossen". Denna byggde på en dramatisk händelse i Gustava; vi citerar Gustavabygden nr 19:

Under 1820-talet begicks de så kallade Ullfallsmorden. En torpare och hans hustru mördades kallblodigt, och sedan

-Av Bertil Lundgren-

Antavla nr 13

3

insänd av: Bertil Lundgren
Skräddarevägen 3
434 40 KUNGSBACKA

satte mördarna eld på stugan. Torparparets lilla vallgosse lyckades gömma sig på vedskjulstaket, och därifrån såg han alltsammans.

Som en parentes kan namnas, att många år efter Ullfallsmorden kallades Gustava för "mordbrännarsockna".

Lotta Fritz hade skrivit texten till musiken, Tore Linusson musik och sangtexter och Hans Skagerlind regisserade.

Musikalen framfördes med inlevelse. Man lyckades med enkla medel få fram något av hur det kunde ha varit då det hände samt även i en replik ett ifrågasättande av dödsstraffets berättigande.

Föfanns Björn Olssons gedigna samling av domboksavskrifter tillgänglig - ca 5 hyllmeter - samt en samling tidningsklipp om Gustava, slaktutredningar, avskrifter ur mantalslängder mm. Vi skall söka återkomma med detaljerad förteckning över vad som finns.

Trafen hade samlat över 100 personer. Det var för en utomstående inspirerande att se med vilken glädje man träffades.

BGm

HAR DU OCKSÅ EN

MERTA CAJSA I SLÄKTEN?

Med den rubriken gjorde Maria Fiskerud i juli ett reportage i Nya Wermlands-Tidningen om Gunnar Jonsson och Säfflebygdens släktforskargrupp.

Det var Gunnars mmmf m, som bar det namnet. Om henne har Gunnar funnit en hel del bl a i domboksprotokoll. Vi hoppas att framöver få ta del av forskningsresultatet direkt och avstår därför från att citera NWT. Källmaterialet inrymmer mycket av dramatik, men ger också en inblick i vardagslivet då Merta Cajsa levde.

Reportaget ger även en antydning om att släktforskargruppen i Säffle är livaktig. Vid den refererade trafen demonstrerade Gunnar den nytta han har av datorn i släktforskningen.

13 Antavla för: GRETA SVENSSON, f 1912-12-21, Sunne(S), m<3> till Bertil Lundgren.

Gen: I Nr : 2-3(1)	II 4-7	III 8-15	IV 16-31	V 32-63
2 SVENSSON JOHAN EMANUEL f 1888-12-13 Gunnerud d 1952-08-02 Hagfors(S)	JONSSON SVEN f 1851-03-06 Sunne(S) d 1940-09-25	NILSSON JÖNS(JAN) f 1820-12-16 Sunne(S) d 1894-12-25 ----- NILSDTR KATRINA f 1823-12-05 Skinnarsbacka d 1875-10-16	SVENSSON NILS 1779-1840 Där Öst, Buberg, Sunne(S)-d:o JONSDTR KERSTIN 1782- Gettjärn, Sunne(S)-	OLSSON SVEN Boberg, Sunne(S) 1728-1808 JONSDTR KRISTINA Gettjärn, Sunne(S)? 1742-1802 ERSSON JÖNS Sannäs, Gräsmark(S) <34> 1752-1833 ELOFSDTR KARIN Gettjärn, Sunne(S) <35> 1763-1847
			NILSSON NILS 1796- Skinnarsbacka- JANS DTR MARIA 1797- Berga-	NILSSON NILS 1760-1810 SÖDERBERG LOVISA Lersjöfors 1763-1848 JANSSON JAN 1753- OLSDTR INGEBORG Gräsmark(S) 1769-
	JONSDTR MATILDA f 1862-07-15 d 1937-04-20	PERSSON JONS f 1833-04-05 g 1856-12-27 PERSDTR KARIN f 1825-08-06 Åleby d 1872-01-26	JONSSON PER 1791-1844 Gjutaregården OLSDTR MARIT 1789- PERSSON PER 1794- Tjustersby- JONSDTR BRITTA 1790- Pålsby-	PERSSON OLOF 1767- BENGTS DTR GERTRUD Åsen, Gårdsjö 1755-1837 KRISTOFFERS DTR BRITTA LARSSON JÖNS Ostanäs 1747- NILSDTR KARIN Pålsby 1756-1827 ERSSON PER Brotstorp 1757-1835 ERS DTR MARIT Brotstorp 1761-1842 LARSSON SVEN 1761- JONAS DTR KARIN Brotstorp 1765-
g 1940-06-24 m LUNDGREN FOLKE f 1911-07-24 Krylbo(W) d 1983-02-06	LARSSON NILS SNICKARE f 1862-09-03 Köla(S) d 1939-04-19	NILSSON LARS f 1825-11-05 Brotstorp d 1873-09-08 NILSDTR KERSTIN f 1825-12-03 Höjen d 1894-06-26	PERSSON NILS 1798- Brotstorp- SVENDTR KARIN 17981- Brotstorp- LARSSON NILS 1801- Höjen- LARS DTR MARIA 1804- Boberg-	NILSSON LARS Askarud 1769- PERSDTR KARIN Höjen 1778- NILSSON LARS Svenserud 1758- SVENDTR KERSTIN Där Öst, Buberg 1765-
3 LARSSON DAGMAR KRISTINA f 1892-04-21 Hagen, Gettjärn d 1966-04-08 Karlstad(S)	JANSSON AUGUSTA f 1863-01-07 Gräsmark(S) d 1921	JANSSON NILS f 1833 ----- NILSDTR STINA f 1825-11-06 Gettjärn d 1892-02-21	NILSSON JOHAN(JAN) 1799-1856 KYRKVÄRD Uddheden-d:o JANS DTR KARIN 1803-1872 S Pyntetorp-Uddheden ERIKSSON NILS 1796-1878 Åsegård-Gettjärn JONSDTR MARIA 1804-1879 Där Fram, Gettjärn-Gettjärn	JANSSON NILS Hult 1742-1805 NILSDTR MARIT Uddheden 1755-1817 PERSSON JAN Ulfbyskog 1753-1828 OLSDTR MARIT Linna 1772-1835 ERIKSSON ERIK Åsegård 1760-1826 NILSDTR KARIN 1764-1832 ERSSON JÖNS =<34> ELOFSDTR KARIN =<35>

ANTAVLA FOR

GRETA SVENSSON

13

FORTSÄTTNING

Generation VI

64 HÅKANSSON OLOF f 1689 i Dar Ost, Bumberg, d 1752. G m

65 HÅKANS DTR BRITTA

66 JOHANSSON JON. G m

67 BENGTS DTR INGEBORG.

68 SVENSSON ERIK f 1721 i Sannas. G m

69 NILS DTR MARIT f i Berga?, d 1790.

70 BENGTS SON ELOF f 1738 i Spelnas, d 1811 i Gettjarn. G m

71 OLS DTR KRISTIN f 1745 i Gettjarn.

72 MAGNUSSON NILS f 1726 i Gersby, d 1787 i Skinnarsbacka. G m

73 NILS DTR KERSTIN f 1723 i Backetorp, d 1789 i Skinnarsbacka.

74 SODERBERG JOHAN f 1720, d 1782. G m

75 NYQVIST INGRID GRETA f 1719 i Backetorp, d 1808.

76 HOLSTEN JOHAN f 1724 i Berga, d 1757. G m

77 ANDERS DTR VIGELIA MARGARETA(GRETA), f 1734.

78 JONSSON OLOF f 1737, d 1816. G m

79 NILS DTR KERSTIN f 1730, d 1792.

86 KRISTOFFERSSON BENGT f 1708 i Gårdsjö d 1781. G m

87 PERS DTR MARIT f 1709, d 1776.

92 NILSSON LARS f 1714. G m

93 JONS DTR BRITTA f 1720.

94 OLOFSSON NILS. G m

95 LARS DTR GERTRUD.

96 PERSSON ERIK f 1731 i Brotstorp, d 1796. G m

97 JONS DTR INGEBORG f 1735 i S Åmberg, d 1828.

102 ERIKSSON JONAS f 1725, d 1768? G m

103 PERS DTR KARIN f 1726 i Skrätingerud.

104 BENGTS SON NILS f 1738 i Högerud. G m

105 NILS DTR ANNIKA f 1746 i Askerud.

106 ELOFSSON PER f 1751 i Höjen. G m

107 ELOFSDTR KERSTIN f 1750 i Gräsmark.

110 = 32.

111 = 33.

114 HÅKANSSON NILS f 1724, d 1789 i Uddheden. G m

115 ERS DTR KARIN f 1726 i Sanne, d 1805 i Uddheden.

116 PERSSON PER f 1715, d 1771 i O Rintetorp. G m

117 HENRIKS DTR ANNIKA f 1723 i Sorrans-torp, d 1802 i S Rintetorp.

118 HANSSON OLOF f 1732 i Kittorp, d 1803 i S Pyntetorp. G m

119 JONS DTR INGEGERD f 1735 i Hult, d 1798 i S Pyntetorp.

120 NILSSON ERIK f 1730 i Åsegård, d 1794 i Åsegård. G m

121 PERS DTR ELLIKA f 1726 i Torsby, d 1795 i Åsegård.

122 = 72.

123 = 73.

Generation VII

128 SVENSSON HÅKAN. G m

129 SVENS DTR KERSTIN f i Hökerud

132 ERSSON JOHAN f i Getnas. G m

133 KARIN

134 ARVIDSSON BENGT f 1678 i Spelnas, d 1741. G m

135 SVENS DTR KERSTIN f 1697, d 1778.

136 ERSSON SVEN d 1741 i Sannas. G m

137 ERS DTR KERSTIN.

140 = 134.

141 = 135.

142 BENGTS SON OLOF. G m

143 OLFSDTR KARIN.

144 NILSSON MAGNUS f 1689 i Gersbyn, d 1768 i Skaggeberg. G m

145 OLOFSDTR MARIT f 1690.

146 OLOFSDTR NILS f 1699. G m

147 JONS DTR INGEBORG.

150 NYQVIST f 1664, d 1750. G m

151 HELLSTROM INGRID f 1693, d 1743.

152 HELLSTEN f 1674 i Mölnbacka?, d 1740 i Berga. G m

153 PERS DTR DAHLMAN BRITTA piga i Orre-torp, N Ullerud.

154 VIGELIUS ANDERS f 1710, d 1771, klockare.

156 SVENSSON JONS f 1712, d 1781. G m

157 OLS DTR ANNIKA f 1708, d 1773.

172 NILSSON KRISTOFFER 1704-1737? G m

- 173 JONSDTR KARIN
 174 OLFSSON PER f 1683 i Gårdsjö, d 1754
 G m
 175 LARSDTR BRITTA d 1720.
 192 PERSSON PER. G m
 193 HÅKANSDTR KARIN.
 194 ERIKSSON JON. G m
 195 ERIKSDTR KARIN.
 206 ERIKSSON PER f 1702, d 1737.
 207 BRYNGELSDTR INGEGERD.
 208 JONSSON BENGT f 1689, d 1778. G m
 209 BENGTS DTR INGEBORG? f 170(2), d 1786.
 210 OLOFSSON NILS f 1711 i Askerud. G m
 211 PERSDTR KERSTIN.
 212 PERSSON ELOF f 1719. G m
 213 JONSDTR BRITTA f 1721.
 240 PERSSON NILS f 1690? G m
 241 INGEMARSDTR VALBORG f 1693, d 1772.
 242 SVENSSON PER f ca 1690 i Torsby. G m
 243 BENGTS DTR ELIN f ca 1695. [901230]

VEM VAR LISA SIMONSDOTTER?

GUNNAR PERSSON

Nästan alla mina anor har jag funnit bland Nordmarkens bondebefolkning. Efter år av utforskande av de till namn och livsföring jordnära Anders Andersson, Nils Nilsson, Anna Bryntesdotter m fl stötte jag så på ett namn som avvek från mängden.

I 1780-talets kyrkoböcker över Holmedals socken hittade jag som min mfmm mm en Lisa Simonsdotter, stundtals även benämnd Schröder. Lisa dök först upp i byn Myrvarv, där hon 1787 gift sig med bonden Erik Christophersson. Tyvärr fanns där ingen uppgift om födelseort och därför stod jag ovetande om Lisas ursprung. Det ena efternamnet Simonsdotter fick mig att tro att hon var från bygden. Jag hade hittat många Simon i nordmarkensocknarna. Det andra efternamnet Schröder pekade dock på att det inte var någon vanlig piga från Nordmarken som bonden Erik gift sig med. Jag visste sedan tidigare att namnet Schröder var ganska allmänt i Värmland. Jag kände sedan mina uppväxtår i Koppom och Arvika flera Schröder och i Karlstads stifts herdaminnen hittade jag t ex hela 43 personer som bar namnet Schröder, dock ingen Lisa.

Under en tid fortsatte jag att leta i nordmarkensocknarna Holmedal, Töcksmark och V Fågelvik. I dessa socknar hade Erik och Lisa bott under de första åren

av sitt äktenskap. Sökandet syntes dock förgäves.

Ett första litet spår tyckte jag mig få i Töcksmarks husförhörlängd. Jag sökte där, eftersom jag funnit att Eriks och Lisas första barn, tvillingarna Christopher och Anders hade fötts den 4 november 1788 i Knutsbol i Töcksmark. I husförhörlängden läste jag att Lisa var född i något som jag tydde som "Gribol". Som gammal nordmarking kände jag till byn Gråbol i Töcksmark. Jag var naturligtvis säker på att jag kommit rätt. Jag hade alla nödvändiga födelsedata på Lisa. Det var alltså bara att slå upp Töcksmarks födelselängd för 1761. Vilka var då Lisas föräldrar?

Till min stora besvikelse fanns ingen Lisa i födelselängden för 1761, och inte för några andra år heller. Jag var på fel spår, eller snarare på inget spår alls. Jag funderade ofta och länge på problemet, ja i verkligheten t o m något år. Jag forskade under tiden vidare på mina övriga nordmarkenanor.

En dag kom jag att sitta med en bok om släkten Poignant. I boken hittade jag en Hedvig Charlotta Schröder född 1742 och senare hustru till Emanuel Poignant. Plötsligt blev det riktigt spännande.

Författaren skrev: "Under den första tiden av sitt äktenskap bodde han (Emanuel Poignant) på Grindsbol i Älgå sn hos sin svåger Simon Schröder och h h Emerentia Molithaea. Dessa makars dotter Elisabeth Johanna föddes där 1761 818.

Det måste vara Lisa som jag hittat. Födelsedatumet 8/8 var exakt det som jag redan hade hittat i kyrkoböckerna i Nordmarken. Dessutom måste "Gribol" vara Grindsbol. Simonsdotter betydde att hon var dotter till Simon Schröder och Lisa var naturligtvis en förkortning av Elisabeth Johanna.

Trots att jag kände mig helt säker på att jag hittat min Lisa fortsatte jag mitt forskande. I Gustaf Karlbergs bok Älgå socken i Värmland läste jag först om brukspatronen Simon Schröder och hans förfäder tillbaka till den tyske anfadern Johan Schröder. Jag funderade på varför en brukspatronsdotter skulle ha gift sig med en vanlig bonde i Nordmarken.

Jag beslutade mig för att följa Elisabeth Johanna Schröder från födseln i Älgå och framåt i livet. Hon fanns i Älgå födelsebok 1781. Därefter flyttade hon till Ny socken. Eftersom Älgå grannförsamling heter Ny utgick jag ifrån att Elisabeth Johanna flyttat dit. Men jag körde fast igen. Kanske var det i Norra

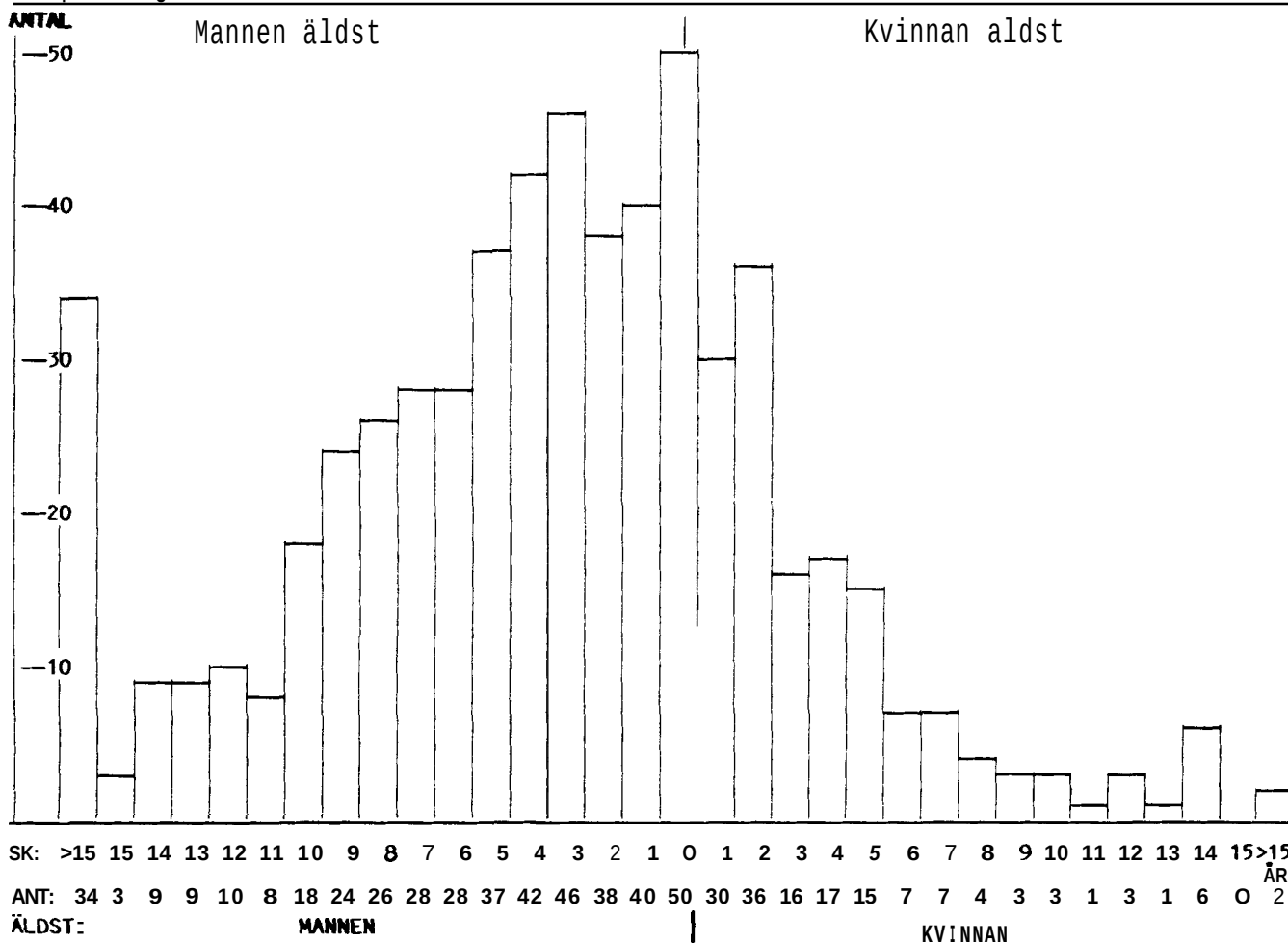
A L D E R S S K I L L N A D K V I N N A - M A N

Statistik över åldersskillnad i parförhållanden kvinna-man hämtade från 17 antavlor insända till Nytt från Värmlands Släktforskarförening. Vissa av tavlorna är ännu ej publicerade. De flesta paren är bönder och torpare. Några par kommer från präste- och borgarståndet samt från diverse yrken i det moderna samhället.

Tabeller

Födelseår	man kvinna		Åldersskillnad		Antal par
			Äldst:(år)	man kvinna	
Tidigast	1542	1549	Störst skillnad	43 20	Mannen äldst 366
Senast	1959	1961	Medelskillnad	4	Lika ålder 50
Medeltal	1774	1778			Kvinnan äldst 151
					SUMMA PAR 567

Stapelldiagram (SK = åldersskillnad. ANT = antal.)

FAMILJ OCH HUSHÅLL, SLAKT OCH AKTENS KAP

så lydde rubriken för Kjell Hansens föreläsning vid Jämtlands läns Släktforskarförenings träff den 1 december. Kjell är etnolog och antikvarie vid Länsmuseet i Östersund.

Hans föreläsning handlade i huvudsak om förhållandena i det gamla bondesamhället.

Samhället kan sägas vara organiserat på olika nivåer:

- staten, kommunerna e d
- föreningarna
- familjen

I äldre tider betydde familjen nästan allt. Genom familjetillhörigheten fick man sin identitet. Man visste sin plats och andra visste det. Eftersom samhällsapparaten betydde mindre var det också

⇒

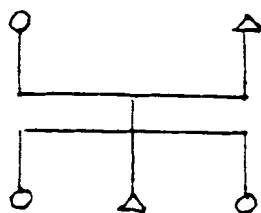
genom släktskap man fick ev privilegier.

Släkt definieras genom blodsband eller genom äktenskap. Före 1000-talet var släkten/ätten den enda organisation som fanns. Sedan kom kyrkan in i bilden med sin organisation.

I Norden har släktskap alltid räknats både på manliga och kvinnliga sidan. Även arv har räknats bilateralt vilket ytterligare understryker att släktskap räknats både på manliga och kvinnliga sidan. Ägandet har också varit knutet till person och familj - ej till ätten.

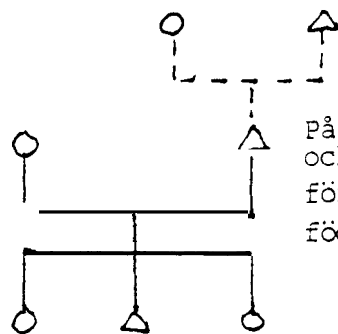
Ättesamhället har alltså inte spelat så stor roll hos oss. Familjen har betydelse mer. Behövdes på gården mer arbetskraft/individer skedde anslutningen frivilligt. Släktskap spelade viss roll men alla var fria individer.

Kärnfamilj

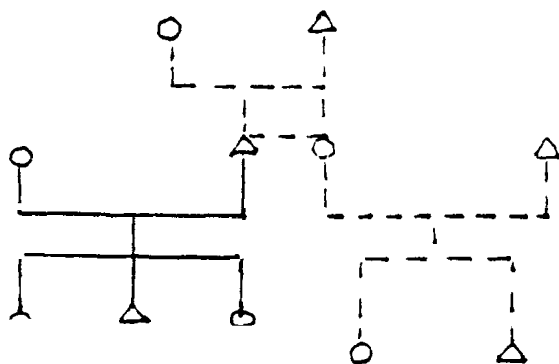
Man, hustru och barn.

Utvidgad familj

På gården bor nu också t.ex. hans föräldrar med födoråd/undantag.

Storfamilj

Utöver kärnfamiljen bor nu på gården t.ex. en syster till mannen och hennes make och barn. Mannens föräldrar kan också finnas kvar på undantaget.

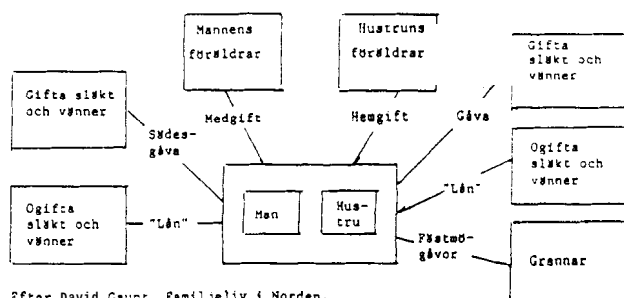
FAMILJETYPEN

Storfamilj var mycket ovanlig i de centrala jämtländska bygderna men har förekommit i mer marginella områden, som koloniserats senare. Uppkomsten av storfamilj kunde bero på att tillgång på arbetskraft var det enda som hindrade gårdens expansion. Mark var det gott om.

Familjegrupperna och kyrkan var länge det som organiserade samhället.

Familj bildades genom äktenskap och för detta har det alltid funnits regler. Grundläggande var att inte rubba den sociala balansen. Äktenskap skulle ingås mellan parter som socialt var så lika som möjligt. Äktenskapet sågs också som en ekonomisk institution.

Ett exempel på detta var de så kallade gåvoförhållandena vid bröllop.

Efter David Gaunt Familjeliv i Norden.

Givornas art var ganska reglerad. Brudgummens föräldrar gav jord/gård och de giftna släktingarna på hans sida något att leva av i väntan på egen skörd. Brudens föräldrar såg till att de nygifna hade diverse utrustning till det nya hemmet. Begreppet "Lån" från de ogiftna i släkt- och vänskretsen betyder att dessa då de själva gifter sig räknar med att "få tillbaka" för motsvarande värde. Detta höll man noga reda på.

I bondesamhället var det i familjen man organiserade arbetet. I hushållet kunde vid behov ingå tjänstefolk. Hushållets storlek varierade. De nygifna utan barn hade oftast inte tjänstefolk. Sedan följde några år med större hushåll med drängar och pigor. När sedan de egna barnen kunde hjälpa till på gården minskade behovet av anställda.

NÅGOT OM ARVSREGLER

Familjen förvaltar ett värde, reglerar folkmängden och knyter till sig lämpliga individer. Bröd och gröt var huvudföda. För detta krävdes att man odlade spannmål vilket i sin tur krävde odlingsbar mark. Tillgång på sådan mark var avgörande för befolkningstillväxten. Ökade befolkningen för mycket ledde det till markbrist. För att spara mark såg man

⇒

sig därför om bland grannarna efter lämplig äktenskapspartner. Man gifte sig sent och därmed födde man färre barn i "spannmålsbygderna".

Målet för familjen var att behålla gården för försörjning åt nästa generation odlare men också att ordna försörjningen åt dem som inte kunde stanna på gården.

Har kommer arvsreglerna in. Olika regler har utvecklats. I de utpräglade spannmålsbygderna gick hela gården till ett av barnen. Övriga delade på resten. Den som fick gården måste också lösa ut sina syskon.

I skogsbygderna delade man i stället gården mellan pojarna (oftast). Här spelade den odlade inägojorden mindre roll. Utmarkerna hade större roll och dem hade man tillträde till genom att vara markägare.

Kjell Risberg, Östersund.

[13] ⇒ VEM VAR LISA SIMONSDOTTER?

Ny jag skulle ha sökt. Fadern Simon Schröder var född i Torsby och måhända hade dottern åkt norrut till bekanta eller släktingar.

Jag fullföljde dock inte tanken på Norra Ny, eftersom jag nästan samtidigt fått en mikrofilm från Eda socken, där Elisabeth Johannas moder dött 1787 enligt Karlbergs Älgåbok. Vid sökandet efter modern hittade jag i Eda husförhörslängd 1785-1787, s5 i byn Hultesberg, mademoiselle Lisa Johanna Schröder från Älgå. När jag sedan hittade uppgifter om Lisas inflyttning från Ny 1786 och utflyttning till Holmedal 1787 var jag helt saker. Min Lisa Simonsdotter från Gribol var brukspatron-dottern Elisabeth Johanna Schröder från Grindsbol.

Tack vare Lisas inflyttning och giftemål i Holmedal blev min släkttavla kryddad med personer som kronobefallningsmannen Henrik Schröder i Olme, Karl XI:s jägmästare Anders Molithaeus, borgmästare Olaus Wallengren i Kristinehamn, val-lonen och kronobefallningsmannen Gilius Giliusson Tollet i Olme, borgmästare Johan Börjesson i Karlstad m fl.

Jag blev genom Lisa slakt med de stora författarna i Värmland och som en extra krydda var det att hitta henne som husjungfru hos änkefru Brita Lagerlöf i Barås i Södra Ny (!. Brita hade 1784 blivit änka efter kyrkoherden i Arvika Daniel Johan Lagerlöf. Lisa var en av de åtta som 1785 tjänstgjorde som tjänstefolk i Barås. Lisa kom här i Barås att finnas i närheten av de sju faderlösa barnen, och därmed även i närheten av

den blivande regementsskrivaren på Mårbacka och sedermera farfadern till Selma Lagerlöf, den nioårige Daniel.

För att avsluta berättelsen om Lisa Simonsdotter-Schröder kan jag namna att hon slutade sina dagar 21/3 1824 i Dusserud i V Fågelvik. Detta Dusserud från vilken en stor del av mina övriga släktingar, med morfar Johan Nilsson i spetsen, härstammar.

Gunnar Persson, Örebro

EMIGRANTREGISTRET I BORÅS

Initiativtagare till Emigrantregistret i Västergötland var Axel Friman och Allan T Nilsson, Göteborg. Emigrantregister startades i Borås och Skara av Västergötlands Hembygdsförbund i samarbete med Svenska Emigrantinstitutet i Växjö och Lanbiblioteken.

Projektet i Borås startades upp i december 1975 med Elisabeth Gylling som ansvarig.

Varje emigrant får en personakt (kort A) som samlas i parmar efter **UTFLYTTNINGSSOCKEN** och härad. Hittills har ca 40 000 emigranter registrerats från kyrkoböckerna för **VÄSTGÖTADELEN** av Älvsborgs lan. Tidsperioden är 1840-1930. Församlingarna är 180 till antalet, fördelat på 13 härader. Ett 30-tal församlingar är registrerade fram till 1930, så det återstår ännu en del arbete. Det totala antalet emigranter torde vara ca 50 000 varvid det då skulle återstå ca 10 000 att registrera.

Tankegången är också att vidtala Hembygdsföreningarna och Släktforskarföreningen, samt enskilda forskare om **HJÄLP** att föra fram projektet till 1930.

Emigrantregistret är mycket tacksamma om Du som har en utvandrad släkting från nämnda område, och har brev, foton, kontrakt etc ville låna oss dessa för kopiering och komplettering av våra samlingar.

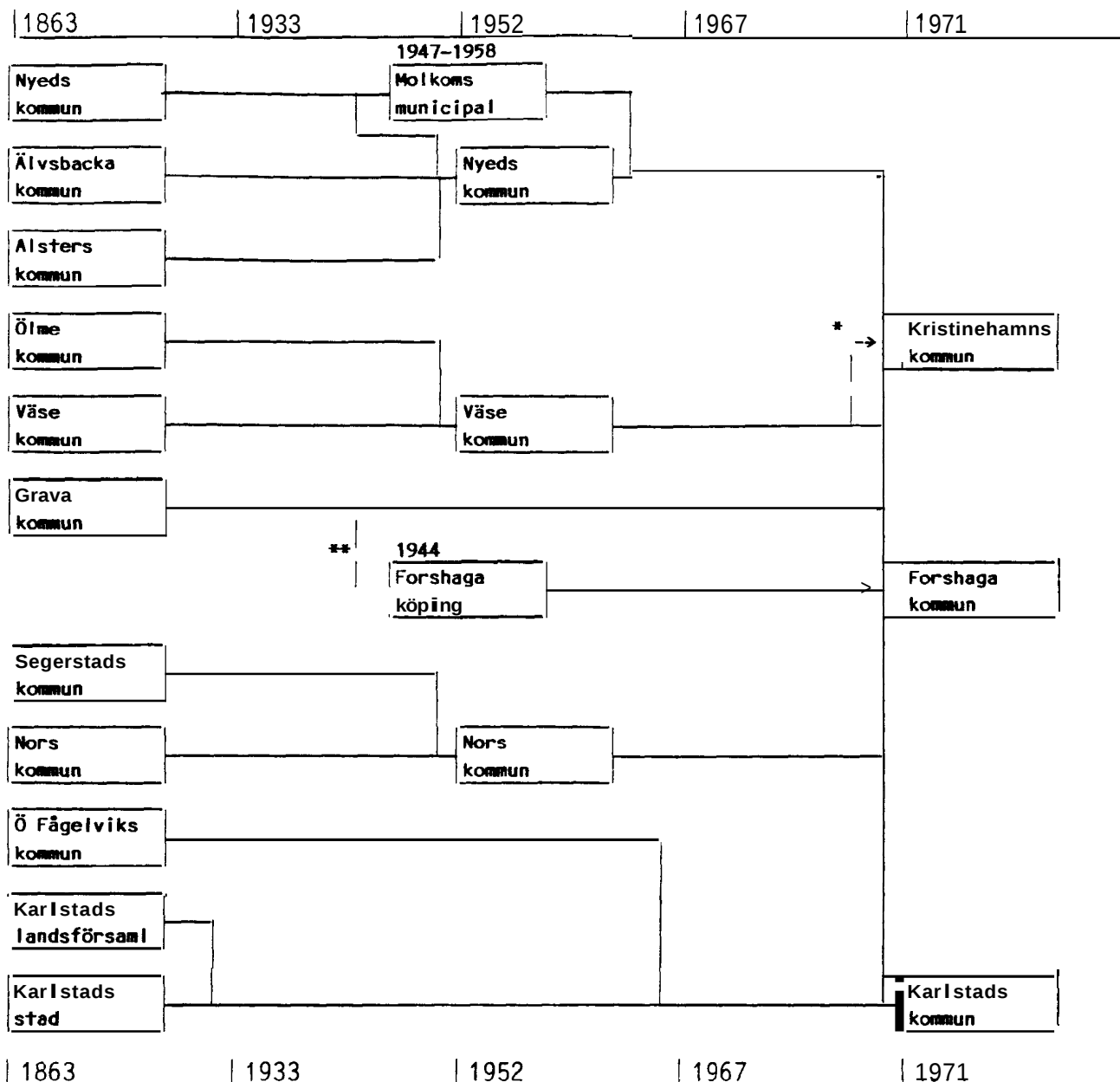
Datorisering av materialet är under planering. Svenska Emigrantinstitutet har i samråd med landets emigrantforskare bildat en arbetsgrupp för att samordna dataregistreringen i landet.

Emigrantparmaerna finns tillgängliga p3 Borås Stadsbibliotek under ordinarie öppettider. Huvudansvaret för registreringen i Borås har undertecknad, tel 033 - 16 75 99 förmiddag, övrig tid hänvisas till bibliotekets upplysning tel 033 - 16 76 21. Adress: Länsbiblioteket, Att N-O Olofsson, Box 856, 501 15 BORÅS.

Nils-Olof Olofsson

KARLSTADS STADS (KOMMUNS) TERRITORIELLA UTVECKLING 1863 - 1971

DIAGRAM

* Ölme-delen överförd till Kristinehamns kommun.

** En del av Nyeds kommun överförd till Forshaga köping vid dess bildande 1944. Forshaga och Kristinehamns kommuns övriga delar är ej redovisade i detta diagram.

Källa: Karlstads kommunarkiv.

SVERIGES KOMMUNER

Karlstads kommuns utveckling detsamma som utvecklingen för hela landet. År 1862 stiftades kommunallagen, som fastslog den kommunala självstyrelsen. De borgerliga kommunerna fick samma indelning som kyrkosocknarna. Denna indelning behölls i stort fram till 1952 då en större kommunsammanslagning företogs. 1964 delade man in riket i 282 kommunblock, vilka senare bildade kommuner. Fram till 1974 företogs ytterligare sammanslagningar så att man var

neri i 274 kommuner. Därefter har några kommuner delats och 1990 redovisades 284 kommuner.

Tabell över antalet kommuner

År	Sverige(antal)	Värmland(antal)
1862	ca 2500	ca 90
1952	1035	52
	varav	
	stader	133
	köpingar	88
1967	kommunblock	282
1974	kommuner	274
1990		284

Källor, se nästa sida

⇒ 18

KOMMUNERNA I VÄRMLAND 1958 K = köping. S xxxx = stad är

1 Finnskoga-Dalby	14 Eda	27 Filipstad s 1835	40 Östra Fågelvik
2 Vitsand	15 Köla	28 Holmedal	41 Karlstad s 1584
3 Norra Ny	16 Stora Sunne	29 Årjäng k	42 Nor
4 Östmark	17 Sunne k	30 Glava	43 Grums k
5 Ekshärad	18 Varmlandsberg	31 Stavnas	44 Gillberga
6 Fryksande	19 Järnskog	32 Frykerud	45 Sillerud
7 Gustav Adolf	20 Algå	33 Stora Kil	46 Svanskog
8 Rämnen	21 Arvika s 1911	34 Kroppa	47 Ed
9 Gunnarskog	22 Brunskog	35 Storfors k	48 Hammarö k
10 Gräsmark	23 Munkfors k	36 Ullvattem	49 Kristinehamn s 1642
11 Lysvik	24 Ullerud	37 Vase	50 Visnum
12 Norra Råda	25 Töcksmark	38 Forshaga k	51 Saffle s 1951
13 Hagfors s 1950	26 Nyed	39 Grava	52 Varmlandsnäs

Kalla: FOCUS uppslagsbok Stockholm 1958

KÄLLOR till uppgifterna på föreg sida:

Svensk Uppslagsbok 1954.

FOCUS uppslagsbok 1958.

SVERIGE Land och folk 1966

SÖDERLIND-PETERSSON Svensk förvaltningspolitik 1988.

BERTIL ROSENGREN Privat statlig kommunal verksamhet 1985.

Året i FOCUS 1990 1991.

KOMMUNERNA I VÄRMLAND

I nr 1990:3 hade vi en karta över församlingarna/kommunerna i Värmland före 1952 införd. I nr 1990:4 fanns en karta över nuvarande kommuner. I detta nummer visar vi kommunindelningen 1958 inritad på sockenkartan. Gränserna är ritade med reservation för smärre detaljfel. ➡

" V A R M L A N D S M A L " I G Ö T A H O V R Ä T T 1 7 5 4

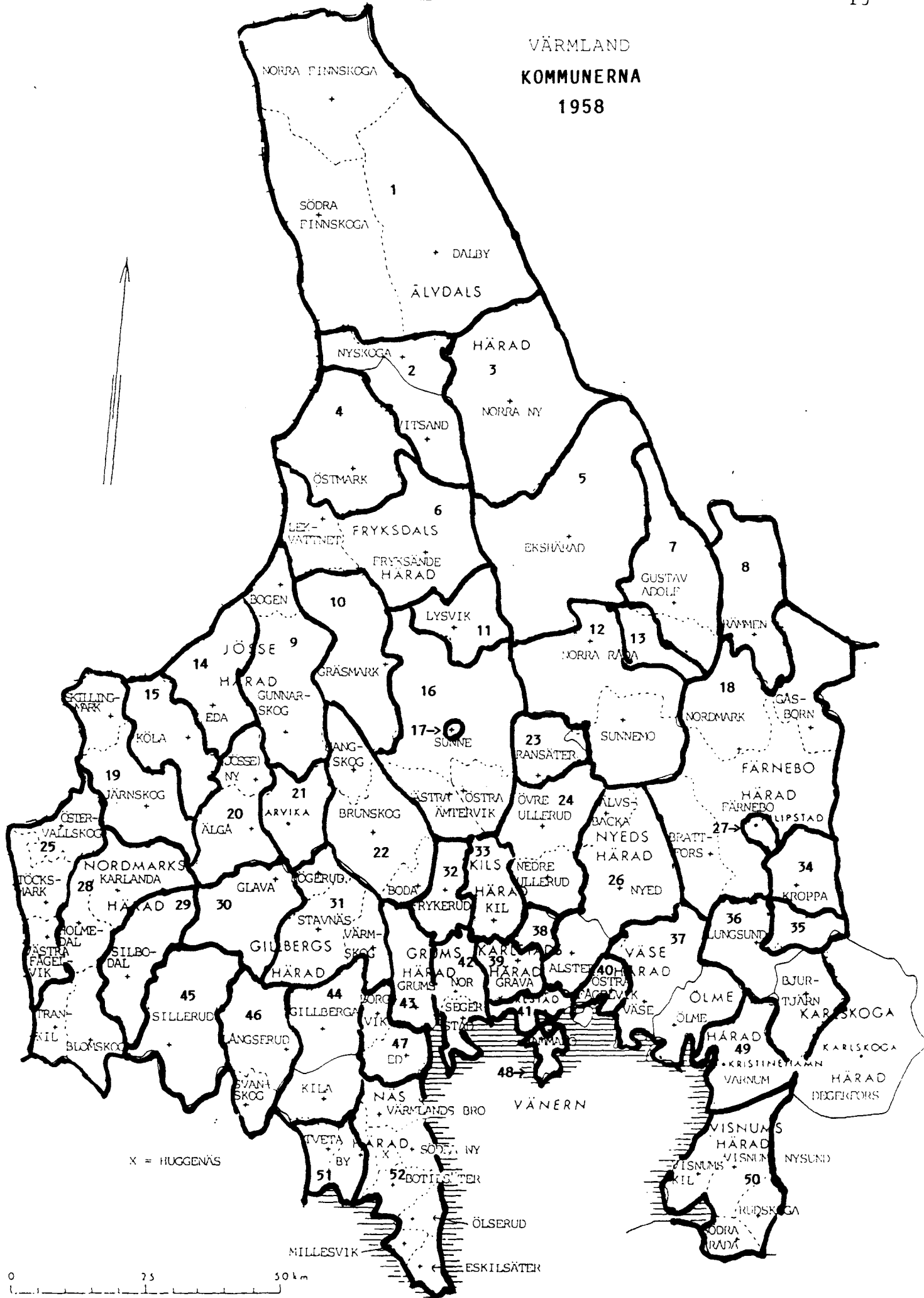
Volym: BIIA:58		Kort: S2710		Lag: Värmland, Gota Hovrätt		År: 1754	
nr	Re	Harad	Mål	Stånd(e)	Utsittare	Hovratts dom	
1	B	Karlstad	Vidskeplighet	Lars Hammar	Varjömålsed		
3	A	Olme	Tidelag	Jan Månsson			
3	E	Fryksdal	Kiottslikt umgänge	Gossen Klement Jöns- son, enkan Karin Jonasdr			
F	D	Karlskoga	Tidelag	Dräng Carl Larsson		Et helt år i halsjarn Bohus fästning	
5	E	Alvdal	Inbrott	/Nils Olofsson Hindrich Erikson			
F	F	Karlstad	Olofligt plägnadt kiotts- likt umgänge	Katharina Olofsdr			
5	E	Grums	Uppsät till tidelag	Olof Börjesson		icke falla kan	
6	B	Kristinen:	Tillskyndat Zackarias Lindroth hugg	Lars Fernberg	Boter		
7	B	Kristinen:	Skuffat och stödt Chris- topher Hanssons lilla son at han therat döden liu- tit 1751. På lika sätt år 1750 skomakare Peter Ljungqvists dotter Greta Stina at hon året theref- ter skall dödt. Skutebyg- garen Bruns son Lars at han varit blodig.	Rådmannen Martin Bleumer		Betala til skomakaren Ljungqvist 40 s:mt	
7	E	Karlstad	Bruten tingsfred och therunder trumslagaren Hellgren skuf-at. Stötar Okvädingsord	Nils Gullibrandsson i Ojanäs		Sitta i stocken	
8	A	Filipstad	Utgjutne smedeord emot sin fader Per Nilsson. Ha slagit sin moder.	Drängen Nils Persson	23 par spo	26 par spo	
	B	Vase	Uppbrutit Fågelviks sockens armbössa och stulit 24./. s:mt, annan stöld begått	Drängen Petter Ersson	11 f mista	24 par spo	

VIKTIGA LAGAR I SVERIGE

1350	Magnus Erikssons landslag
1442	Kung Kristoffers landslag
1734	Sveriges Rikes lag
1864	Strafflagen

I nästa nummer skall vi ge en förteckning över fler årtal som rör lagar och förordningar. Uppgifterna är hämtade från en artikelserie i Anropet.

VÄRMLAND
KOMMUNERNA
1958

Boftips

Hallefors finnmark (23 s), Grythyttans antikvariat 1990. Omkring år 1590 slog sig den förste finske nybyggaren ned vid sjön Sängen, strax norr om Hallefors. Hans namn var Simon och han blev den förste faste bosättaren i det område som idag utgör kärnan av Hallefors kommun. Vem Simon Finne var vet vi mycket lite om. - - - Kanske hade han kommit den långa vägen som svedjefinne från Savolaks i östra Finland.

Skrift utgiven till Hallefors' 400-ars jubileum 1990 och den finske presidentens besök i Hallefors-Grythyttan. Texten har skrivits av Göran Persson.

Skriften är uppbyggd kring fotografier som belyser den finska svedjebrukskulturen och den svenska bergsmanskulturen med sina hytttruin, bergsmansgårdar och mer eller mindre väl bevarade uthus och bodar. Dessutom har medtagits bilder från den 2,5 km långa Finnstigen i Bredsjö, där numera finns uppbyggt en rekonstruerad miljö från svedjefinnarnas kolonisationshistoria i Bergslagen.

Carin Widén

KARI TARKIAINEN Finnarnas historia i Sverige 1 Nordiska Museet 1990.

I en ny bokserie beskriver fil dr Kari Tarkiainen, i.e arkivarie vid svenska riksarkivet, hur kontakterna mellan Sverige och Finland utvecklats under historiens gång.

Den första delen i serien, som skall omfatta tre band, behandlar det gemensamma rikets tid under medeltiden fram till 1809, då inflyttarna från Finland var svenska undersåtar.

Det berättas om spänningar mellan finländare och den svenska befolkningen. Den förste finnen som 1624 försökte bosätta sig i Fryksdalen, Henrik Andersson, fick sitt torp nedbränt av uppretade svenska bönder, eftersom han hade byggt i svenskarnas vall- och naverskog.

(Ur anmälan av Björn Tennholt i NWT).

KARL BERGKVIST Ur Borstahusens historia. Författaren, amatörforskare i Landskrona, började för sex år sedan med släktforskning. Detta resulterade i en vidare fördjupning i historiska dokument och annaler; snart framträdde personer och handlingar långt utanför de egna släktleden.

Förutom fiskare, fäherdar, smugglare, båtsmän och nybyggare skriver Karl Bergkvist om den vanliga människan och ger

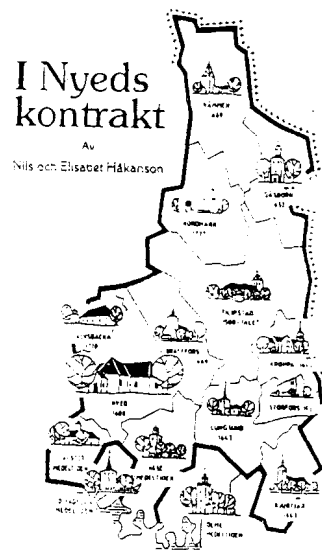
vardagsnära bilder hur livet tedde sig en gång. Man skulle önska varje by, och stadsdel en sådan här bok, som inte bara ger spännande och intressant läsning utan som också knyter samman den bygd man lever i med den tid och de människor som varit och som levat en gång. (Bokförlaget Settern 1986)

NILS och ELISABET HÅKANSSON I Nyeds kontrakt Cj-cz, 62s, Stifthistoriska sällskapet i Karlstad 1989.

Historik över Nyeds kontrakt med tyngdpunkt på livet i och kring kontraktets kyrkor. Ger även en bild av väckelse- rörelsen och frikyrkornas verksamhet. Boken berör perifert det historiska näringslivet i bygden.

För den som har anor inom Nyeds kontrakt finns en hel del att läsa om anornas miljö - till viss del allmängiltig.

Boken visar att en del moderna företeelser inte är nya. I Kroppa klagas på 1680-talet att ungdomen på läktaren stör ordningen i kyrkan. Men de yngre hade "goda" föredömen. Sockenstämman i Kroppa såg sig nödd besluta: Vilken som helst den ordentelige gudstjänsten, item alle solenne högtider och bönedagat, försummat, dem med grovt och otidigt arbete, med fylleri och dryckenskap, dubblande och spelande, fiskiande och skjutande, järnhörande ellet toende etc orenar, vanvyrdar och missbrukar, han skall fem daler silvermynt till kytikan plikta.

Finnar i väst. Så mycket har skrivits om svedjefinnarna och deras inflyttning till bl a Värmland under 1500- och 1600-talen. Deras insats för att bryta nya bygder har beskrivits och deras rika skatt av sägner, visor, seder och bruk har många intresserat sig för. För ett par år sedan kom Richard Brobergs sista bok, som skildrar invandringsförloppet från Finland till Mellansverige i stort, ett arbete som är oundgängligt för den som vill veta något om finnarnas roll i samhället och deras sätt att leva. Broberg tar också upp kronologin i invand-

ringen och redogör för hur nybyggena kommer till i en stegvis process västerut.

Nu har vi fått ett nytt viktigt arbete om varmlandsfinnarna genom arvikaforskaren JARL ERICSONS försorg. Från sin bana som släktforskare har han god kunskap om såväl arkivens källor som om västra Varmlands bygder och när han fick slaktvis kontakt med svedjefinnarna väcktes tanken att kartlägga de finska slakterna i Vastvärmland socken för socken - se närmare hans egen presentation i Näverluren 3/90. Socknarna det galler är Glava, Gunnarskog, Karlanda, Silbodäl, Algå, Arvika, Eda, Jarnskog, Köla, Skillingmark och Östervallskog och den aktuella tidsperioden sträcker sig från slutet av 1500-talet till omkring 1770. Det senare är en ungefärlig gräns för när kyrkböckerna i gemen är bevarade och härigenom kan intresserade släktforskare själva knyta samman de egna rötterna med de finnslakter, som JARL ERICSON beskriver i boken. Han bygger utöver kyrkböckerna i stor utsträckning på skattelängder av olika slag och på domböcker. Utdragen ur de senare ger inte bara rena faktaupplysningar om släktförhållanden och gårdarnas anlaggningshistoria utan ger också kött på benen om själva människorna: vi möter dem i affärshandelser, i krigstid, i slagsmål och tvister och på många andra sätt.

Boken är givetvis oundgänglig för en släktforskare med rötter i de aktuella socknarna. Den är också av mycket stort värde för ortens hembygdsvänner som vill få en bild av en tidig nyodlingshistoria och kan tjäna som faktaunderlag för kommande hembygdsböcker; många tidigare skildringar av det slaget har missvisande eller mycket ofullständiga skildringar av finninvandringen.

Trots att boken vimlar av namn - uppemot 3 000, varav drygt 40 finska slaktnamn - är den lätt att orientera sig i tack vare den geografiska indelningen i socknar och byar. Utdrag ur den äldre ekonomiska kartan illustrerar tillsammans med diverse svartvita foton av äldre och yngre datum. Boken är försedd med både orts- och personregister.

Självklart finns fel eller tvivelaktiga uppgifter/slutledningar vad gäller slaktsamband i en sådan omfattande bok. Det galler bl a Sigfridstorp i Glava sn, som på en sammanblandning med det under 1600-talet likabenenamnda Sigfridstorp - senare Nordtorp - i Stavnäs sn av författaren felaktigt sammanknutits med

slakten Vilhuinen. Jag saknar vidare omnämnande bl a om slakten Haikoinen, bosatt bl a på Bondestorp i Jarnskog, och av finnen Erik Mårtensson i Bortan, d ca 1675. Man kan i en del fall också bli tveksam till framställningen tack vare att kallredovisningen i texten varit väl knapphändig. Bruket av en sådan stor hjälpkälla som generalmajor Kjell Magells samling av domboksavskrifter och -register för Jösse och Gillbergs häraders 1600-talsdomböcker borde exempelvis framgått; den förvaras vid Varmlandsarkiv i Karlstad.

Hur som helst: Finnar i väst. En bok om 1600-talets invandring av svedjefinnar till elva västvarmlandska socknar (Karlstad & Surte 1990. 305 sid) är ett storverk, till gagn för generationer av finnatlingar och för slakt- och hembygdsforskare. Den ingår i serien **Skrifter utgivna av Föreningen för Varmlandslitteratur** som nummer 10 och kan beställas från föreningen. Boken kostar 195 kr för medlemmar i föreningen, 215 kr för övriga, och så tillkommer 20 kr för porto och emballage. Pengarna kan insättas på pg 84 14 88-0.

Peter Olausson

Etnologen JONAS FRYKMAN har i sin doktorsavhandling, Horan i bondesamhället (Lund 1977), studerat den utomaktenskapliga fruktsamheten i det förindustriella Sverige. Han använder begreppet "hora" synonymt med ogift mor och menar att rollen som hora var ett livslångt straff och att hon fick leva i marginalen på samma nivå som t ex tattare och tiggare. Dessa påståenden är svåra att sätta någon tilltro till.

Om FRYKMAN hade studerat kyrkoarkivalier i stället för traditionsuppteckningar, så hade han kommit närmare sanningen angående de ogifta mödrarnas sociala status.

Ann-Sofie Kalvemarm har studerat Julita socken i Södermanland (Historisk tidskrift 1977) och menar att ... *Julita gifte man sig inte för att man väntade barn, man väntade barn 464 att man skulle gifte sig.* Det finns fler undersökningar som motbevisar FRYKMANS teorier. Jag har själv studerat Askersund under 1800-talet och fann där att chansen till äktenskap för en ogift kvinna fanns kvar även efter ett utomaktenskapligt barn. Många ogifta mödrar hade det säkert svart men då kanske mer av ekonomiska orsaker än av att omgivningen stötte ut

henne. Så länge hon inte låg någon till last utan klarade av försörjningsbördan innebar det ingen social katastrof för henne att föda ett utomäktenskapligt barn.

Annelie Söderberg, ÖREBRO

ANNELIE SODERBERG "Du skall icke begå äktenskapsbrott" - en inblick i den ogifta moderns sociala status i en småstad vid mitten av 1800-talet (Högskolan i Örebro 1988) och Kvinnor och barn i 1800-talets Askersund (Högskolan i Örebro 1989).

Båda uppsatserna grundar sig på undersökningar i arkivmaterial från Askersund men kan nog anses galla förhållanden även i Värmland. Den förstnämnda, "Du skall ...", innehåller exempel på några enskilda namngivna personer; den andra, Kvinnor och barn ..., är skriven enligt den modell som Beata Losman använt i sin avhandling om 1800-talets Vase (NFV 1990:3, s20).

I Askersund var barnadödligheten under åren 1800, 1810, 1820, 1830 och 1840 14,1 %. Av de barn som föddes de aktuella åren var det endast 2/3 som överlevde 16 år. ANNELIE SODERBERG tar i det sammanhanget upp frågan om mödrarna sörjde sina döda barn.

Jonas Frykmans bok "Höran ..." bemöts. I "Du skall ..." sammanfattar SÖDERBERG Kyrkans ideologi genomsyrrade det gamla bondesamhället. Mannen var satt till kvinnans huvud men i det vardagliga livet var mannen och kvinnan ganska jämlika. Men i takt med att samhället förändrades under 1800-talet så tubbades kvinnans ställning inom hushållet och kvinnoidealet förändrades. Detta skedde främst i städerna och bland de högre samhällsskikten där det borgerliga familjeidealet växte fram. Ann-Sodie Källemark och Sten Carlsson menar dock att det inte innebar någon social katastrof för en ogift kvinna att föda barn, vilket stämmer med min undersökning om Askersund.

(Båda uppsatserna finns tillgängliga i VSFs arkiv)./BGM

RICHARD BROBERG Finsk invandring till mellersta Sverige; Föreningen för Värmlandslitteratur nr 7, Karlstad 1988. Ur förordet: Richard Broberg avled den 5 mars 1988, innan tryckningen av denna bok var avslutad. - - - Det var en stor upplevelse att höra honom berätta om

finnbygderna och deras inbyggare, om finska ortnamn i västra Värmland och om de rön han under en livslång forskning i arkiven och ute i bygderna gjort om hut invandringen gått till. - - - /Uppsala i mat 1988/Erik Olof Bergfors.

Denna bok ges ett gott omdöme av Peter Olausson i detta nummer. Den finns även med i listan över litteratur från Jösse härad av Kenneth Larsson i nr 1991:1.

Den, som ingenting vet om svedjefinnarna, liksom den, som vill fördjupa sina kunskaper i detta ämne, samt de släktforskare, som funnit finnar bland sina anor, bör ha stor nytta av denna bok. Den ger den historiska bakgrunden till svedjebruket och beskriver invandringen till Sverige. Invandringen i Värmland beskrivs socken för socken med ett flertal namn uppräknade. Dessutom redogörs för invandringen i Södermanland, Östergötland, Närke, Dalarna, Västmanland och södra Norrland. Boken är dessutom försedd med såväl namn- som ortregister.

Av boken att döma var författaren en grundlig, samvetsgrann och kunnig forskare. En detalj är värd högaktning - när han tillrättalägger en egen uppgift som av en annan forskare till full evidens påvisats vara felaktig.

Bland namnen i boken återfinns t ex Oranien i antavla 11 (1991:2) samt några namn i antavla 14 (nästa nummer).

Bernhard Granholm

LITTERATUR OM GUSTAVABYGDEN

FÖRVARAS PÅ GUSTAFSFORS' BIBLIOTEK:
Födde Gustav Adolf 1747-1819 sammanställt av K I SVENSSON och L E WESTLUND. Husförhörslängder för Tyngsjö kapellförsamling 1865-74, 1895-1905 utskrivna av A NORMAN.

Div handlingar från Uddehojms arkiv. Gustav Adolfs kyrkoarkivs klippbok sammanställd av G REUTERBERG. Klippböcker över Gustav Adolf från 1950-talet och framåt sammanställda av K I SVENSSON.

Gustav Adolfs bildarkiv innehållande omkring 4000 kort i ett 40-tal parmar. Har iordningsställts av K I SVENSSON och BO SJÖSTRÖM. (Om någon har gamla kort från Gustav Adolf, tag kontakt med Bo Sjöström, tel 0563 - 290 13).

FÖRVARAS PRIVAT:
Domstolsprotokoll, mantalslängder och släktutredningar från Gustav Adolf, Råmen och Gåsborn mm 75 parmar avskrifter av BJÖRN OLSSON./Valter Berg, HAGFORS.

Ur blad & FORUM

Diskulosen nr 21, februari 1991.

Annika Nyberg, Tygelvägen 12D, 852 58 SUNDSVALL presenteras som andrapristagare i en tavling Största Släkttavla Och Största Antavla. Bland de 12500 personer hon har i slakten återfinns Selma Lagerlöf.

--- -- --
JIS-nytt nr 45, april 1991. Hans Jacobson beskriver hur han funnit en "okänd fader".

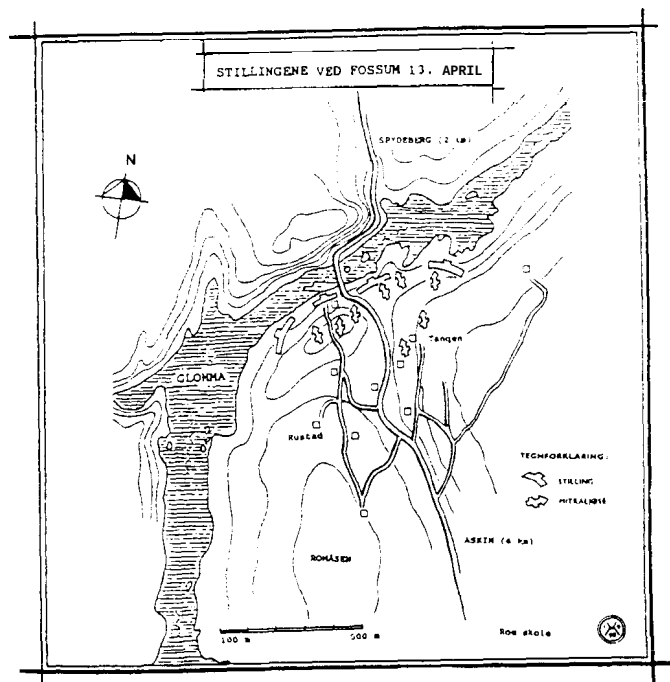
--- -- --
Skdne Genealogen nr 1 1991 har fått nytt format (25x18 cm) med parmar av kartongpapper. **BODIL PERSSON** refererar Angela Rundqvists föredrag vid SSF-dagarna i Västerås 1990 Blått blod och lilje vita händer. Ett soldatregister från Skåne presenteras. Totalt finns ca 30.000 personer från Skånska Husar- och Dragonregementena. Den som sänder in seriös ansökan gällande efterfrågad person + 10:- får en datautskrift; adress: Skånes soldatregister, Kantatgatan 26, 275 70 MALMU. **LEIF LJUNGDAHL** skildrar i Fjärdingsmannen & om denna yrkesgrupps villkor.

--- -- --
Slakthistoriskt FORUM nr 2/91. **TOMAS WESTIN** skriver i Visst går kartan att radda! om hur man hanterar papper. Några av Thor Modéens anor visas. En tavla med ca 150 personer presenteras innehållande bl a Zarah Leander 1907-1981, Erik Gustaf Geijer 1783-1847 och Selma Lagerlöf 1858-1940.

--- -- --
GUSTAVABYGDEN nr 19 sommaren 1991. **GUSTAV RAPPHOLT** berättar flottarminnen "Tank da kommer som ur e spruut!", **LARS ERIK WESTLUND** refererar Domen mot Kristoffer Olofsson i Haftersbol. Ett straffrättsligt prejudikat från 1698, **TAGE ÖSTMAN** berättar minnen från Munkfors bruk, **VALTER BERG** har läst skattelängderna från Eksharad, Rada, Gustav Adolf och Sunnemo och skriver Det fanns endast två hundar i Gustava, med mera intressant innehåll.

--- -- --
Tyvärr missade vi att få med följande referat i förra numret. Det anknyter till Gösta Johannessons skildring av händelserna i Årjäng 1940. **WIMAR** är Østfolds Historielags allmänhistoriska tidskrift; tidskriften **RUNAR** är "Slakthistorisk tidskrift for Østfold", utgiven av s a förening.

WIMAR NR 111990 ger en historisk återblick över den tyska ockupationen av Norge och isynnerhet händelserna i Østfold. Man har också valt att ta med en del om

Fossum där normannen höll stånd från 12/4 kl 0700 till 13/4 kl 2400. (Förminskad karta ur **WIMAR**).

de militärpolitiska förhållandena före kriget och neutralitetsperioden för att sette hendelser og kamper i en større sammenheng. Man tar opp såväl kritik av Sveriges uppträdande under kriget som uppskattning och beröm av det mottagande de flyende norske trupperna fick. **GEORGE H MØRCK**, f i Fredrikstad 1917 skriver bl a: Jeg vax med i den såkalte krigføring- en i Østfold som ung sersjan2 og ble internert i Sverige da det hele var over. - - - Vi ble transportert til Årjeng på biler. Det vax torget helt fullt av av- vaepnede nordmenn. - - - Så begynte den verste togreisen jeg til daga dato hat vaert med på. I 7 timer satt vi og skranglet på toget. - - - Det eneste lyspunktet på den ellers så grå reisen var da vi stoppet i Karlstad kl 0200 og ble lastet ut for å få noe å spise. Det ble vi masjert til de fineste restauran- tene og hotellene i byen og traktert på benløse fugler mens et orkester spilte norsk musikk. - - - På morgonen kom vi til Filipstad. Jeg skulle ha moro av å se den norske småbyen som hunne ha tatt imot en så stor befolkningsøkelse på en bedre måte enn den Filipstad gjorde. De vax 5000 og vi 2000. **MØRCK** var sedan som frivillig med om att bygga väg i Mångs- bodarna tills han den 21/7 1940 sändes åter till Norge. Där fick skriva under en förklaring (Entlassungsbescheinigung) og gi aeresord på ikke kjempe mot Tysk- tand. ➡

Om striderna vid Fossum redogörs ingående. Förlusterna var minst 20 döda på vardera sidan. Det berättas om norsk heroism men också om överlöpande, som hjälpte inkräktarna.

Man sammanfattar och varnar inför 50-årsjubileet för en ensidig hjältedyrkan. *Jo lenger unna vi kommet i tid og mindre selvpoplevelse dom et igjen, jo lettere et det å feire heltene og glemme hva som virkelig skjedde og hvorfor det ble slik. Glemmer vi dette har vi ikke lært noe av historien og fedrenes skjebner. Laerdøm - omsatt til vår tid og virkelighet - et av vite viktigste midler for å utvikle en bedre tilværelse i frihet og fred.* — — — — —

MGF-NYTT nr 1-1991. Utskrift från ett bandat föredrag Flyttningar i Sundsvallsdistriktet i slutet av 1800-talet av LARS-GÖRAN TEDEBRAND samt frågestund med L-G T vid släktforskar dagarna i Sundsvall 1989.

VÄSTGÖTAGENEALOGEN nr 3/1990: Om kommunarkivet i Alingsås.

OGF-lövet nr 24 januari 1991 från ÖSTGÖTA GENEALOGISKA FÖRENING skriver om Smeder på Boxholms bruk, bl a Esping, Hammarström, Qvarfot och Skult. Man redogör för höga SVAR-avgifter i Östergötland.

Höga SVAR-avgifter refereras även i **OS-nytt** 3:1991, **GGF-nytt** 1/1991, **Anropet** 4/1990, **VÄSTGÖTAGENEALOGEN** 4/1990 och 1/1991.

ROTPOSTEN nr 2/1991. YVONNE OLSSON och BIRGITTA JOHANSSON berättar om ett besök i skolan där de berättade om släktforskning. Ett besök på Jönköpings kommunarkiv redovisas. KAJ-GUNNAR NILSSON berättar om Torpens historia.

ANNO DOMINI no 16 Junius, Åhr 1990 berättar om ett besök på lantmäteriverket i Gävle.

Ur MGF-NYTT nr 1/1991: Flyttningar i Sundsvall....
Arbetsvandringar i Sverige omkring 1875.

Källa: G ROSANDER Herrarbete Uppsala 1967, s 319.

Det är ingen skam att inte kunna.
Skam är att inte vilja veta.
Bo Bergströms mormor
Funnet på kommunarkivets anslagstavla.

M E D L E M S R E G I S T R E T

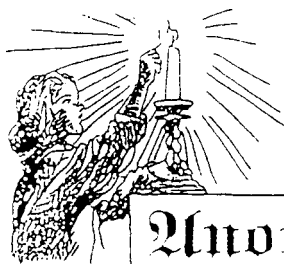
RÄTTELSE (UNDERSTRUKNA NAMN UTGÖR RÄTTELSE)

Namn	Adress	Postnummer & -ort
HEDIN DORIS	Box 26	864 00 MATFORS

HITTILLS INFÖRDA "FORSKARPROFILER"

Nr	Namn	Ort	Skriven av
1990:3	Carin Widén	Karlstad	Marie Esplund
1990:4	Kjell Åberg	Mellerud	Kjell Åberg
1991:1	Gunnar Jonsson	Säffle	Peter Funcke

Vi vill gärna ha fler profiler i medlemsbladet. Låt inte blygsamheten hindra!

Ljor ljöfes

135. Jag söker:

a) uppgifter om föräldrarna till **Erik Andersson** f 1775 i förmodligen Alster sn. Kom till Nyed sn, Södra Rådom, där han bodde till sin död. Hade en yngre bror, **Anders** f 1786, vargheringsman och lantvärnsman med tillnamnet Lund. A dog 13/12 1808 på ett armésjukhus i Stockholm. Deras mor **Stina Ersdtr** f 1740 i Alster; har inte kunnat hitta henne där, d 1829 i Sa Rådom. Om faderns saknas uppgifter helt.

b) föräldrarna till nämndemannen **Israel Pålsson** f 1708 (var?), inflyttad till Jonsbyn i Nyeds sn på 1820-talet. Har ej hittat honom i inflyttningslangder. Är det fråga om finsk invandring? Namn som I P och Pål Israelsson förekom t ex i finska byn Bjurbacken i Mangskog. G i Nyed med Annika Jönsdtr f 1725.

Mats Sjökvist

Bokvägen 13, 4 tr

171 33 SOLNA

136. Jag söker föräldrar till:

Per Olsson f 1747 i Värmland. Han finns på Lögdö bruk från 1801 som kolare och hade alltså lämnat Värmland; hu **Maria Svensdtr** f 1755 trol Värmland. Barn födda i Värmland (de 3 sista): **Stina** f 1782 **Magnus** f 1785, **Sven** f 1789.

Nils-Erik Molin

Kläppvägen 5

902 54 UMEÅ

137. I senaste medlemsbladet laser jag om nya medlemmar bl a boende i Göteborgstrakten. Kanske ni vet något om följande personer:

Ättlingar till sjömannen **Olaus Börjesson Lundström** f 2516 1788 i Anderstorp, Lindome sn, Halland. Anorna kända av mig från 1600-t i Landa o Lindome sn:r. Föräldrar: Kofferdikapten **Börje Börjesson Lundström** 1747-1818 och **Anna Brita Gudmundsdtr** 1756-1798. Familjen bodde i Anderstorp, Lindome sn m flera barn, bl a **Gustav** f 1773 är "till sjöss", **Tolena** f 1777 g 1800 m handelsmannen **Andreas Svensson** i Göteborg, **Maija Lotta** f 1782 g **Lindén** i Lindome sn. **Börje B:son Lundström** hade en bror **Jöns Börjesson Lund-**

ström, också kofferdikapten, de båda "drevo sjöfart i Västerhavet". Anknytningar finns mellan familjerna **Lundström-Sjölin-Knape** i Halland på 1700-t. Hfl saknas vissa år för **Lindome sn** i Halland

Janet Leffler

Trumberget 5

663 00 SKÖGHALL

Tel 054 - 51 37 11

138.

I födelse- och dopboken för **Gustaf Adolf** sn 1851 finns följande födelsenotis: April 24 / Lösdr **Johannes Persson** och **Stina Torstensd:r Moberg** / Son **Jan Peter** (Rada) / Mossfallet hustru **Stina Larsd:r** piga **Lisa Nilsd:r**. / Kan någon ge upplysningar om denna familj och sonens vidare öden?

Annette Stenbäck

Häggdalsvägen 5

683 03 RÅDA

Tel 0563 - 604 54

SVAR PÅ

Ljor ljöfes

Svar på nr 126, 1991:1:

Enligt släktboken Levinska slakten THOLEN 1916:

1 LEVIN JEAN, f 1697 i Langserud, d 24/8 1776 i Treskog, Gunnarskog. Bonde. Barn: JANSSON LEVIN JAN f 28/8 1745 i Treskog, Gunnarskog.

Gen I

2 LEVIN ANDERS. G m

3 EKROTH MARIA.

Gen II

4 LEVIN ANDERS. G m okänd

Gen III

8 MOLITHEUS ANDERS f 1620 i Mariestad. Gm

9 ANDERSDTR BRATT ANNA.

Gen IV

16 MOLITHEUS JOHANNES MATHIAE f 14/11 1591 i Mariestad, d 1671.

Gen V

32 MARCI MATHIAS f i Åland, d i en landsomfattande pest 23/8 1603 i Mariestad. Superintendent i Mariestad. G 9/2 1589 i Marieholms slott, Mariestad m

33 KAXE MALIN f i Tuna, Uppland.

Gen VI

66 KAXE ERICUS. Khde i Tuna, Uppsala arkestift. G m

67 SVENDSTR MARIA.

Kenneth Larsson

*ANTAVLOR (blank med 8 generationer) *
finns att köpa hos Bo Cider, G:a Badh:t

STYRELSEN FÖR VÄRMLANDS SLÄKTFORSKARFÖRENING

ORDFÖRANDE Lars-Gunnar Sander Norra Berghaget 667 00 FORSHAGA Tel 054-727 54	VICE ORDFÖRANDE Ingrid Johansson Värmskog Sättra 671 95 KLÄSSBOL Tel 0555-308 82
LEDAMOT Annette Stenbäck Häggedalsvagen 5 J83 03 N RÅDA Tel 0563-604 54	KASSÖR Stig Jonasson Drevstagatan 49A 681 00 KRISTINEH:N Tel 0550-171 09
LEDAMOT Eivor Lantz Lindersvägen 20 563 02 HAMMARÖ Tel 054-257 27	LEDAMOT Bo Cider Skolgatan 12 660 60 MOLKOM Tel 0553-103 78
LEDAMOT Sonja Peterson Ölmegetan 9A 652 30 KARLSTAD Tel 054-11 94 11	SUPPLEANT Janet Leffler Trumberget 5 663 00 SKOGHALL Tel 054-237 11
SUPPLEANT Valla Johansson Industrigatan 12E 661 00 SÄFFLE	SUPPLEANT Gunhild Svensson Box 8067 650 08 KARLSTAD Tel 054-314 48
SUPPLEANT Bertil Swansson Brunskog 670 30 EDANE Tel 0570-550 23	SEKRETERARE Vakant

REDAKTÖR Bernhard Granholm Ljunggatan 39C 664 00 GRUMS Tel 0555-111 53	ARKIVFÖRVALTARE Bo Cider Emigrantregistret KARLSTAD Tel 054-15 92 72
--	--

ARKIV Emigrantregistret Gamla Badhuset Box 331 651 08 KARLSTAD Besöksadress: Strandgatan 4	POSTGIRO 46 96 60-5
--	-------------------------------

VALBEREDNING

John André KARLSTAD Tel 054-83 12 40	Ulla Larsson EDSVALLA Tel 054-391 17
Allan Johansson SÄFFLE	

I N N E H Å L L

Ordf: <u>Min syn på bibliotekens avgifter</u>	2
SVEDJEFINNAR	F 7
Svedjebruk - historisk bakgrund	3
Johola finngdrd	3
Stor-Per och hans söner	4
Bastubad i finnskogen	6
Om svedjehyggen i domböcker	6
Kolonisationsvägar	6
Mantalslängder & kvarntullar. Folkbokföringen	8
Antavla 12, Gustaf Andersson	9
Probandens utställning. Gustavsläffen	10
Har Du också en Merta Cajs i Säter?.....	10
Antavla 13, Greta Svensson	11
Vem var Lisa Simonsdotter?	13
Åldersskillnad kvinna-man	14
Familj och hushåll, släkt och äktenskap	14
Emigrantregistret i Boris	16
Karlstads stads (kommuns) territoriella utveck-	
ling 1863 - 1971	17
Sveriges kommuner	17
Kommunerna i Värmland 1958	18-19
"Värmlandsmål" i Göta hovrätt 1754	18
Boktips	20
Ur blad L FORUM	23
Medlemsregistret	24
Anor sök. Svar på Anor sökes	25
Styrelsen. Innehåll. Notiser	26
Höstprogram	27
Nästa nummer. Inbindning av medlemsblad. Behövs	
datorn? Kurs i läsning av gammal stil	28

RIKSSTAMMAN

I det som skall behandlas vid riksstämman i Oskarshamn finns följande punkter:

- * Slå vakt om kallorna!
- * Aktivt befrämja forskningen.
- * Information och utbildning.
- * Samarbete med hembygdsföreningarna.

EMIGRANTFORSKNING

Den 7/10 kl 19.00 anordnar Studieförbundet Vuxenskolan en träff på biblioteket i Säffle. Bo Cider håller ett anförande om Hur man finner emigranter till Nordamerika.

SVENSK ARKIVGUIDE 1990

En ny upplaga av Svensk arkivguide har kommit ut. Den kan rekvideras från Institutet för ortshistoria, **Linnés Hammarby, 755 98 UPPSALA**, pris exkl porto: 176:-.

HALLEFORS FINNMARK

Skriften Hallefors Finnmark (se Boktips) finns att köpa i Hallefors bokhandel, pris 40:- kr.

H Ö S T E N S P R O G R A M

Torsdag 19 september

BESÖK PÅ KARLSTADS KOMMUNARKIV

Början på avskrift av brev betr
uppbyggande av staden efter bran-
den 1865.

Ur Drätselkammarens arkiv F 11:3 →

*Carl R. med Guds Nåde.
Sveriges, Norges, Botes och
Hendes Högmyndig.*

*Öfver ynnest och Nådiga Bönägenhet med
Guds Allomäktig! Sedan, för upprättande af
plan till ny bebyggelse af torg, gator och hemter
i Carlstad efter den Staden den 2de sabbatsdne juli
öfvergångna Gvra eldsväda, Stadsfullmäktige*

Samling kl 18.30 utanför Drottninggatan 32, Stads-
huset. Kaffe serveras. Bröd medtages.

Efter besöket visar vi en videoupptagning från
släktforscardagarna i Västerås:

Fil dr NILS WILLIAM OLSSON:
Hur man finner sina anförvanter i Nordamerika.

Torsdag 17 oktober

BESÖK PÅ SKOLMUSEET OCH KARLSTADS GILLE

Samling kl 18.00 utanför Skolmuséet vid Gamla
Gymnasiet mitt emot Domkyrkan.

Efter besöket visar vi på Gamla Badhuset en video-
upptagning från släktforscardagarna i Västerås:

IRENE ARTAEUS:
På lön göres intet avseende endast ett vanligt
bemötande vinnes. Om stadskvinnornas försörjnings-
möjligheter.

Lördag 30 november

HÖSTMÖTE KL 14.30 PÅ GAMLA BADHUSET

Föredrag av Björn Lippold från FOSAM-projektet i
Skaraborg: KNEKTEN I HELG OCH SÖCKEN.

Efter föredraget fika med tillfälle till diskus-
sioner och frågor soldatforskning och sol-
datregister i landet.

■ januari kör vi igång med anbytarträff Grums härad. Mer därom i
nästa nummer av medlemsbladet.

== * == * == * == * == * == * == * == * == * == * == * == * == * == *

SLÄKTFORSKARDAGARNA I OSKARSHAMN 1991-09-28--29

Invigning kl 10.00 - 2819 - Riksstämman kl 13.00

Detaljprogram presenteras vid träffen 19/9

==000==

VÄRMLANDS SLÄKTFORSKARFÖRENING <VSF> Medlemsavgift: 80:-/år Familjemedlem: 10:-/år Postgiro: 46 96 60-5	Föreningsadress. Medlemsanmälan mm Lars-Gunnar Sander Norra Berghaget 667 00 FORSHAGA
Medlemsbladet(Nytt från VSF <NFV>) Bernhard Granholm Ljunggatan 39C 664 00 GRUMS	Vigselbokregister(Claes-projektet) Anders Höglund Lisas Höjd 5 681 00 KRISTINEHAMN
ARKIV: Emigrantregistret Gamla Badhuset Box 331 651 08 KARLSTAD	Arkivförvaltare: Bo Cider Registrator: Sonja Peterson Besöksadress: Strandgatan 4

=== NÄSTA NUMMER ===

MANUSSTOPP: 1991-11-08

Preliminärt ur innehållet:

- * Domboksavskrifter
- * Förteckning över domboksavskrifter & -register från Värmland
- * Kommunindelning 1966
- * Arkivinformation
- * Antavlor

OMBRYTNING I FÖREGÅENDE NUMMER

Bl a beroende på att materialet om tingshuset i Häljebol kom strax innan manusstopp gjordes en s k ombrytning av nummer 1991:2, dvs ett par redan klara sidor ändrades och en del av innehållet flyttades till nummer 1991:3. Detta gör att en del material, som var planerat att ingå i 1991:3 flyttas till 1991:4. Vissa hänvisningar har därför blivit missvisande. Vi hoppas dock att ni har overseende med detta. Trots att vi kommer ut blott 4 gånger per år så kan vi ibland vara en nyhetstidning.

Information om aktuella händelser har dock inte berörts av denna omflyttning.

BCm

INBINDNING AV MEDLERSBLAD MM

Inbindning av medlemsbladet, forskningsresultat, register etc kan fås utfört hos handbokbindare Olof Myrin, Sundbergsgatan 2 ing gård, 652 21 KARLSTAD, tel 054 - 11 75 67. För medlemmar i föreningen gäller specialerbjudande fram tom 31/10. Priset varierar mellan 100:- och 250:-/bandet inkl moms; enkla förvaringsband i A4-format: 50:- - 100:-/bandet.

Inbindningen utförs hantverksmässigt. Olof Myrin genomför även studiecirkel i bokbinderi. Intresserade kan vända sig till honom själv eller till Folkuniversitetet, tel 054 - 10 10 40. []

BEHÖVS DATORN I SLAKTFORSKNINGEN?

Att datorn är ett utmärkt hjälpmedel i släktforskning har många upptäckt, men är den ett krav? På så sätt att folkbokföringsregistret numera finns på data så är den ett krav, men man skall då lägga märke till att finns en uppgift i en dator, så är det i regel mycket lätt att få en utskrift på papper. Och när det gäller att bevara för framtiden, så är ännu papper och mikrofilm de säkraste medierna.

Frågan om datorn behövs gäller dock här den enskilde släktforskaren och då svarar jag nej på den frågan. Datorns fördelar ligger bl a i att snabbt kunna söka i register, att förteckna sitt forskningsresultat och att bearbeta, sortera och skriva ut listor, antavlor, etc på papper. Men allt detta kan också göras utan dator - det tar bara lite längre tid. Själva forskandet dvs läsandet i arkivmaterialet och urvalet av de uppgifter man söker måste ännu så länge göras utan dator.

En liten tabell över var datorhjälp kommer in i forskningen kan se ut så här: (x=kan användas. -=kan ej användas)

Forskningssteg	Utan dator	Med dator
Sökande i register	X	X
Läsande i arkivalier	X	-
Förteckna resultat	X	X
Bearbeta resultat	X	X
Presentera resultat	X	X

Bernhard Granholm

KURS I LÄSNING AV GAMMAL STIL?

Flera forskare har efterfrågat en kurs i läsning av gammal stil. Det vill vi gärna genomföra. Vi har dock f n ingen cirkelledare tillgänglig. Därför gör vi en efterlysning. Hör av Dig med förslag! []